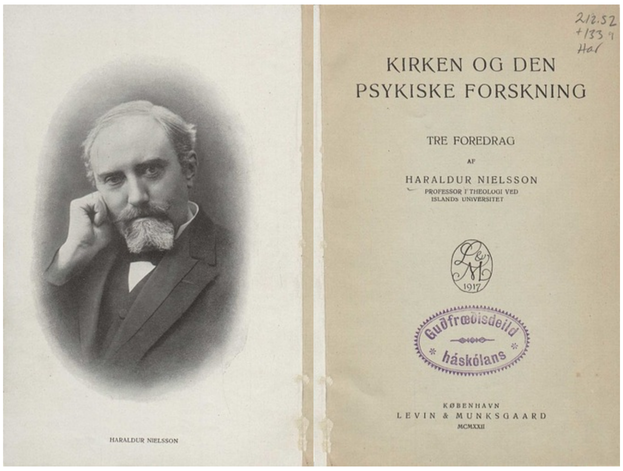

KIRKEN OG DEN PSYKISKE FORSKNING TRE FOREDRAG

AF HARALDUR NIELSSON PROFESSOR I THEOLOGI VED ISLANDS UNIVERSITET

KØBENHAVN LEVIN & MUNKSGAARD MCMXXII

A/S. Oscar Fraenckel & Co.s Bogtrykkeri.

Förord till den elektroniska utgåvan

Dette verk er digitaliseret for **Bækur.is** av National and University Library of Iceland og anpasset for Projekt Runeberg i juni 2014 av Ralph E.

KIRKEN OG DEN PSYKISKE FORSKNINGHARALDUR NIELSSON

KIRKEN OG DEN PSYKISKE FORSKNING TRE FOREDRAG

AF HARALDUR NIELSSON PROFESSOR I THEOLOGI VED ISLANDS UNIVERSITET

KØBENHAVN LEVIN & MUNKSGAARD MCMXXIIA/S. Oscar Fraenckel & Co.s Bogtrykkeri.EGNE OPLEVELSER PAA DET PSYKISKE OMRAADEDen psykiske Forskning er vistnok den yngste af alle Videnskaber. Somme Tider kan man forundres over, at det virkelig er Tilfældet. For selve Objektet for Undersøgelsen er jo en meget vigtig Ting for Menneskene, nemlig Menneskets egen Sjæl. I Grunden skulde man have troet, at Menneskene ikke var saa ivrige efter noget som efter at faa noget bestemt at vide om dem selv, ikke alene om Legemet, men om det egentlige Jeg, Selvet, det, som tænker, føler og vil. Vi véd alle, at den gamle Sokrates gjorde dette til en Slags Motto for al sin Undervisning: »Kend dig selv.« Men selv om Lægevidenskaben paa en vidunderlig Maade har lært os at kende det menneskelige Legeme, saa kender vi ikke

os selv, saa længe vi ikke véd, om Selvet, Bevidstheden eller Sjælen kan bestaa uden det jordiske Legeme. Psykologerne forsøger ganske vist stadig at udforske, hvorledes Aanden eller Bevidstheden fungerer i Legemet; men de har ikke givet os Besked om, hvorvidt Bevidstheden bestaar frigjort fra Legemet eller uden det, og om den derfor overlever Døden og Legemets Opløsning. Naar det Spørgsmaal skal besvares, forholder de sig tavse, eller de siger, som den bekendte danske Psykolog, min gamle Lærer i Psykologi, Professor Harald Høffding, engang svarede: »Vi faar nu se.« Vor egen Død skulde bringe os Svaret.8

Men vi vilde jo gerne liave noget at vide før. Og selv om mange Psykologer synes at være blinde for det, saa er der sikkert fundet en Vej, som vil bringe os endnu mere værdifulde Kundskaber end de af Psykologerne hidtil opdagede. Og det er de »enfoldige« Spiritister, som unægtelig først har peget paa den Vej. Først da de i Aarevis havde raabt til Menneskene: »Vi har opdaget noget nyt — noget helt vidunderligt. Vi kan komme i Forbindelse med en usynlig Verden, — vi kan tale med vore kære afdøde, som lever i det hinsidige et fuldere Liv end vi!« — først da tog den egentlige psykytø^iske Forskning sin Begyndelse.

De fleste psykiske Forskere har begyndt som Tvivlere, om ikke som ivrige Modstandere af Spiritismen. Men alle de, som virkelig har undersøgt Sagen, ikke i Ugevis eller i et Par Maaneder, men gennem en Række af Aar, de er alle bleven overbevist om Fænomenernes Virkelighed og mange af dem om, at vi kan komme i Forbindelse med intelligente Væsener i en for os usynlig Verden, og da først og fremmest med vore afdøde kære, som inderlig længes efter at give os Besked om deres fortsatte Tilværelse, bringe os Trøst og Hjælp og meddele os større Kundskab om Guds forunderlige Veje med os og om hans herlige Skaberværk.

Det, som den psykiske Forskning giver sig af med, er saa ukendt for den store Mængde, at det er den naturligste Ting af Verden, at den forlanger de strengeste Beviser. Derfor er det saa rimeligt, at den spørger: »Hvad har du selv erfaret? Har du set de saakaldte spiritistiske Fænomener med egne Øjne? Har du selv som den tvivlende Thomas følt og taget paa dem rried dine egne Hænder?« De véd alle, at Selvoplevelsen er det afgørende i disse Ting som i alle andre. Det, som vi selv har ople-9

vet, kender vi bedst. Erfaringen er Menneskehedens store Lærer. De kan have Begreb om et Bjergland, hvis De har læst om det; men at have set det og rejst gennem det giver en meget fyldigere Forestilling. Den kender dog Bjerglandet bedst, som er født og opdraget der og har levet der et langt Liv. Saaledes er det ogsaa med den psykiske Forskning; vi kan lære meget af Bøger. Men fyldige Kundskaber om disse Ting opnaar vi kun gennem langvarig og mangesidig Eksperimentering og Undersøgelse.

Nu er det snart 17 Aar, siden jeg begyndte mine Undersøgelser. Og den Erfaring, jeg har indhøstet gennem alle disse Aar, er det eneste, som giver mig Ret til at henvende min Tale til Dem. Hvis jeg ikke havde de mange Aars Oplevelse at holde mig til, skulde jeg ikke vove at udtale mig i en saa vigtig Sag. Jeg tror, at der ofte begaas en stor Synd, naar Folk udtaler sig om det, de ikke kender — ud fra forudfattede Meninger. Derved løber vi den store Risiko, at vi modarbejder Sandhedens Aand. Og jeg tror, der er mange i vore Dage, som gør dette, ikke blot mange uvidende Mennesker blandt den store Mængde, men ogsaa saakaldte Lærde, som maaske er overordentlig dygtige i deres Fag, men som fejlagtig tror, at de ud fra denne deres Kundskab kan dømme om Ting, de aldrig har set og i Grunden intet véd om. Somme Tider taler netop disse Mennesker med en Selvtillid, som man maa forbavses over. De er egentlig lige saa fulde af Fordomme som den Art religiøse Mennesker, der modsætter sig alt det, som efter deres Mening strider mod deres nedarvede Dogmesystem.

Naar jeg skal fortælle Dem lidt om mine egne Oplevelser paa det psykiske Omraade, saa vil De jo nok forstaa, at jeg i et Foredrag kun kan nævne nogle faa10

Eksempler. Thi hvad jeg har oplevet i saa mange Aar, kan ikke fortælles i en kort Stund. Dertil vilde jeg behøve en lang Række Foredrag.

Vi begyndte vore Forsøg i Island i Efteraaret 1904. Det cr Forfatteren Einar H. Kvaran, som vi kan takke derfor. Men han vidste ikke rigtig, hvorledes han skulde afholde en Seance. Da traf det sig saa heldigt, at en dansk Forfatterinde opholdt sig for en Tid i Reykjavik. Hun lærte os, hvorledes vi skulde danne, hvad man kalder en

»spiritistisk Cirkel.«

I Begyndelsen var jeg ikke videre henrykt over Resultatet. Jeg var meget skeptisk og fuld af Indvendinger. To Maaneder efter havde jeg foreløbig faaet nok. Jeg forlod Cirklen; disse dumme Streger vilde jeg ikke være med til; jeg havde næsten Afsky for dem. Sandheden var den, at endnu havde Cirklen ikke opdaget noget virkeligt Medium. Men et Par Maaneder senere blev et saadant fundet, og det et Medium, som duede noget. Min Ven Forfatteren fortalte mig om dette, og nu vaagnede Interessen paany. Jeg anmodede igen om at faa Lov til at være med. Og straks paa den første Seance med det nye Medium fik jeg Lejlighed til at opleve noget, som slog mig; det var i Retning af et meget stærkt Identitets-bevis.

Fra den Dag har jeg været mere interesseret i den psykiske Forskning end i noget andet i denne Verden. Og jeg véd, at jeg vil vedblive at være det til min Død.

Dette Medium var en godt begavet ung Mand ved Navn Indridi Indridason, en Bondedreng fra Landet, som var kommet til Reykjavik for at blive Bogtrykker. Han havde aldrig hørt Tale om disse Ting. Ved en Tilfældighed, — hvis der da cr noget, som kan kaldes Tilfældighed — kom han paa Besøg hos den Familie, hvor Forsø-11

gene fandt Sted. Han var selv meget skeptisk og lo nærmest ad det hele i Begyndelsen, indtil han faldt i Trance og begyndte at opleve de forunderligste Ting.

Det viste sig hurtigt ved Forsøgene, at der var en anden Intelligens eller andre Intelligenser i Arbejde end Mediets egen.

Indridason skrev automatisk. Vi spurgte da, om han ikke var et Trance-Medium. Haanden svarede, at sikkert var lian det; men endnu var Mediumiteten ikke saa udviklet, at det vilde være klogt at tage ham i Trance. Nogen Tid efter hændte der noget paa en Seance, hvor han skrev automatisk. De Meddelelser, vi modtog, var bestandig undertegnet »stulkan« (s: Kvinden, Pigen). Mediet, som var en gemytlig ung Mand, sagde da i en spøgefuld Tone: »Hvem er du? Hvad hedder du, min Pige?« Da kom der et Ryk i hans Arm, og i en Fart blev der skrevet: »Du skal ikke spotte mig.« — »Nu skal han falde i Trance.« Vi spurgte, hvorledes vi skulde lade ham sidde og overhovedet forholde os. Haanden gav os klar Besked; fem Minutter senere var han faldet i Trance. Vi var lidt bange. Men nu skrev Haanden meget tydeligere, som om den usynlige Intelligens i Trancen havde mere Magt over Mediets Organisme. Den samme Dame blev ved at skrive. Hun meddelte os, at vi behøvede slet ikke at være bange; hun passede paa Mediet, og alt vilde gaa godt. Hun tillod os at fremkomme med Spørgsmaal; men vi bad hende vække Mediet igen saa hurtig som mulig. Endelig gav hun efter, lidt forbavset over vor Ængstelighed. Hun skrev dog først nogle Sætninger og vækkede dernæst Mediet eiter en halv Times Trancesøvn. Den unge Mand var meget forbavset, da han vaagnede, og kunde slet ikke forstaa, hvad der var sket. Han huskede ikke noget andet fra Søvnen, end at han havde12

set en Dame, som havde paastaaet, at hun kendte ham godt. Senere fik vi at vide, hvem Damen var, og dette viste sig da at være rigtigt.

Nu maa De huske, mine Tilhorere, at det var første Gang, dette vovelige Eksperiment blev foretaget i Island. Ingen af os havde set et Medium i Trance. Den danske Forfatterinde var ikke til Stede. Men vi havde læst, at man aldrig skulde foretage saadanne Eksperimenter uden at have en øvet Spiritist med eller Folk, som var vant til den Slags Ting. Saa De kan nok forstaa vor Ængstelighed.

Dette var den ringe Begyndelse, og baade Profeten og Salmedigteren paaminder os om, at vi ikke skal »foragte de ringe Dage«, eller »den ringe Begyndelses Dag«, som den norske Bibeloversættelse udtrykker det (mere korrekt end den danske, jvfr. Sak. 4,10).

Vi skulde faa større Ting at se. Allerede i Efteraaret 1905 havde Indridasons Mediumitet udviklet sig til en højere Grad. Vi fik hurtig Trancetale, foruden automatisk Skrift i Trancetilstanden. Og nu begyndte baade Levitationer og Lysfænomener. Ikke blot blev smaa Borde løftet op, selv om vi af al vor Magt prøvede paa at holde dem nede; men Mediet selv blev løftet helt op til Loftet i Værelset, og en Aften blev en Sofa, han laa paa, baaret omkring i Værelset med Mediet udstrakt paa Sofaen. Dette skete hjemme i min Dagligstue, hvor vi den Aften holdt Seance.

Vi sad ganske vist i Mørke; men selv om det er mørkt, saa kan Mediet ikke godt bære Sofaen med sig selv udstrakt paa den. Sofaen blev nok saa pænt lagt paa vort Skød, og vi kunde føie paa Mediet. Men den stødte ikke nogen og blev bragt tilbage paa den Plads, hvor den havde staaet, som om den intelligente Kraft, der dirigerede disse Flytninger, udmærket godt kunde se i Mørket.13

Lysfænomenerne kunde man heller ikke blive Vidne til, medmindre man sad i Mørke. Men De kan stole paa, at vi stadig havde et godt Øje med Mediet og passede godt paa. Blandt andet undersøgte vi ofte Trancens Ægtlied ved at stikke Mediet med Knappenaal i Mørket, naar han ikke kunde have den mindste Anelse om, at vi vilde gøre sligt, og det endog paa de følsomste Steder. Men det var, som om vi havde stukket i Træ; han rørte sig ikke. Dog var lian saa følsom i vaagen Tilstand, at han kunde fare fra den ene Ende af Værelset til den anden og skrige højt, hvis man listede sig til at stikke ham i Armen med en Knappenaal. Jeg foretog selv dette Forsøg mange Gange; thi jeg vilde være sikker i min Sag.

Det blev hurtig fast Skik hos os ved Seancerne, at en af os sad ved Siden af Mediet og lagde enten Armen omkring hans Ryg eller holdt hans ene Haand og undertiden begge hans Hænder, naar et Fænomen skulde kontrolleres rigtig godt. Dette Hverv havde jeg ofte selv,

Lysfænomenerne begyndte som Lystunger med blaa-lig-rødlig Farve. Vi saa kun en ad Gangen; men de kom hurtigt efter hinanden og paa forskellige Steder i Værelset. En Aften talte jeg 58. Ofte hørte man tillige ejendommelige Smæld i Luften, som fulgte hurtigt efter hinanden. De var i allerhøjeste Grad interessante. Senere udvidede Lysfænomenerne sig, og omtrent hele Væggen bag ved Mediet blev som et Lyshav med ejendommelige Tegninger i som Masker i et Net. Efter nogle Aftener saa vi en Skikkelse staa midt i Lyset. Unægtelig begyndte vi at blive interesserede.

Nu maa jeg gøre den Bemærkning, at en ny Kontrol havde paataget sig Ledelsen. Først havde den unge Dame fra den anden Side været Lederen af Seancerne, blev der fortalt os, assisteret af en mandlig Intelligens, som

14

sagde sig at være Mediets Bedstefader. Men begge disse Intelligenser eller Trance-Personligheder klagede over, at de ikke havde Magt nok over Mediet; han var ikke lydig nok imod dem, og derfor havde de stor Vanskelighed med at beskytte ham mod, at andre, mindre udviklede Aander skulde komme til og faa fat i den psykiske Kraft, som udgik fra ham. Undertiden kunde det mærkes, at Mediet i Trancen var bange for noget, han kaldte låve Aander.

For at raade Bod herpaa havde den nye Kontrol overtaget Ledelsen. Han var meget bestemt og kommanderende og vilde i Begyndelsen ikke sige os, hvem han var. Han brugte et Pseudonym. Allermindst vilde han lade Mediet ane, hvem han var. Han bad os holde det hemmeligt for Indridason længe efter, at han havde meddelt det til de andre af os, som til Stadighed var til Stede ved Seancerne. Han oplyste os nemlig om, at han var Broder til Mediets Bedstefader, og derfor vilde Mediet maaske tage det lettere, hvis det anede, at ogsaa han var en Slægtning. Af denne Grund ønskede han at naa den fulde Myndighed over ham først. Mediet maatte lære at respektere og adlyde Lederen, fortalte han.

Og nu maa De ikke blive forbavset over at høre, at han paastod i sit Jordeliv at have været Professor ved Københavns Universitet. Maaske var det derfor, at han havde en meget flink Dansker til at hjælpe sig. Denne hans meget fremragende Assistent fortalte os, at hans Navn havde været Emil Jensen, og at han havde været Fabrikant og boet i København. Som De nok vil forstaa, havde »Jensen« store Vanskeligheder at kærripe med, idet han maatte tale et fremmed Sprog gennem Mediet. Indridason havde aldrig lært noget andet Sprog end Islandsk — og i det hele taget intet lært undtagen det,15

som Børn lærer til Konfirmationen paa Landet i Island, livor der ikke er faste Børneskoler. Men »Jensen« klarede sig forbavsende godt, og skønt Ordene stundom kom fordrejede fra Mediets Læber, saa lød de ofte med den bedste københavnske Udtale.

Noget af det første, som gjorde »Jensen« populær i Cirklen, var, at han en Aften bragte os Meddelelse om, at der

nu var Ildløs i en af Københavns Gader, og at det Hus, som Luerne allerede havde i sin Magt, var en Fabrik. Spøgende sagde en af mine Venner til mig, at det lod til, at »Jensen« blev ved med at interessere sig for Fabrikker, skønt han var i Himlen. De husker, at han havde fortalt os, at han var Fabrikant. Men jeg var meget interesseret i at faa at vide, om han virkelig kunde fortælle os oppe i Island om en Ildebrand, som i det samme Øjeblik stod paa nede i København. Vi havde dengang ingen Telegraf; dette var den 24. November 1905. For at have et Vidne uden for Kredsen, gik jeg til min Onkel, daværende Biskop Hallgrimur Sveinsson, og fortalte ham, hvad Jensen havde meddelt os. Jeg bad ham skrive det ned. Min Onkel holdt »Politiken«, og »Jensen« paa-stod senere, at han Dagen efter Branden havde set en Herre læse en Beskrivelse af den i dette Blad. Ved Juletid kom det næste Skib med Post fra Danmark, og min Onkel saa spændt efter i »Politiken«. Jo, det forholdt sig rigtigt med Ildebranden. Det var »Københavns Lampe- og Lysekronefabrik« i Store Kongensgade. Baade Dagen og Tiden paa Aftenen passede nøjagtigt. Til den næste Seance efter Jul meddelte vi Jensen, hvad vi havde set i »Politiken« og takkede ham. Han glædede sig over, at dette dog vilde hjælpe en Smule paa vor Skepticisme.

Men vi fik snart stiftet Bekendtskab med flere Trancepersonligheder, for at bruge det videnskabelige Udtryk. Selv paastod de at være discarnerede Aander, som16

før havde levet her paa Jorden. Og jeg maa tilstaa, at jeg altid har haft en vis Respekt for, hvad Trancepersonlighederne siger selv. Kontrollen syntes at have en Stab af Medarbejdere, hvoraf de fleste var Islændere (o: havde levet sit Jordeliv paa Island), men nogle var Udlændinge. En af dem kaldtes stadig paa Seancerne den norske Læge. Han havde i Jordelivet været en Bekendt af Professoren. Denne Nordmand talte Norsk gennem Mediet, Rigsmaalet, men paastod ogsaa, at han havde kunnet tale Landsmaalet, og undertiden brugte han da Ord, som vi ikke forstod, men maatte slaa efter i Ivar Aasens Ordbog. Der fandt vi dem. For Eks. sagde han engang: »Dette skulde kun være en Emning.« Dette sidste Ord forstod vi ikke, men fandt senere i den før omtalte Ordbog, at det betyder Forberedelse. Denne norske Læge havde en meget høj Stjerne hos os; og vore Venner paa den anden Side havde stor Respekt for ham. Desuden hørte der fire Præster til Staben og en ualmindelig flink og begavet Bonde samt nogle af hans Venner. Endvidere en norsk Sanger og en fransk Dame, som begge sang henrivende. Og stundom var der baade en hollandsk og en engelsk Læge for at assistere, og endvidere en Tysker — en Officer, tror jeg. Han forestod Levitationerne for en Tid.

Navnene paa de fleste fik vi at vide; men om det i Virkeligheden var disse Intelligenser, kan jeg jo ikke vide. Kun kan jeg meddele, at vi blev lidt overraskede, da vi ved Hjælp af et tysk Leksikon opdagede, at der virkelig havde levet en Tysker med det meget ejendommelige Navn, vi hørte fra Mediets Læber. Jeg fremhæver, at Mediet i vaagen Tilstand ikke havde Anelse om Leksikonet, end sige Navnet, skønt det under Trancetilstanden blev fortalt os af en af Kontrollerne ved Hjælp af hans eget Legeme.17

Vi eksperimenterede med dette samme Medium i mere end 5 Aar og havde regelmæssig 1 eller 2 Møder om Ugen ira Midten af September til Slutningen af Juni Maaned. Trancepersonlighedcrne holdt sig lige saa bestemte al den Tid, som om de havde været levende Mennesker paa denne Jord. Aldrig skete det, at de sammenblandedes, selv om de brugte det samme Legeme til at tale igennem. Men ikke blot talte denne faste Stab gennem Mediet. En Mængde andre Personligheder manifesterede sig. Til en Seance talte der saaledes 26 forskellige Intelligenser efter hinanden; de var alle forskellige fra hverandre.

Hvad præsterede nu disse Intelligenser? De prøvede paa at overbevise os om, at de ikke var en Del af Mediets Underbevidsthed, men levende Væsener i en Verden, som er usynlig for de fleste Menneskers Øjne, og at de tidligere havde levet her paa Jorden og allerede oplevet den store' af de fleste frygtede Forandring, som kaldes Døden. De benyttede sig af forskellige Metoder for at opnaa dette. De havde lange Samtaler med os og fortalte os om Overgangen og deres Liv hinsides Graven. De mindede om Begivenheder og Oplevelser i deres Jordeliv; de nævnede mange smaa Ting, som de mente, det var aldeles umuligt, at Mediet nogen Sinde havde vidst noget om. De prøvede med andre Ord paa at bevise deres Identitet.

Dernæst forsøgte de at overbevise os om, at de raadede over Kræfter, som ikke var kendte i vor Verden; f. Eks. forsøgte de at bevæge Stole, Borde eller andre Ting, uden at Mediet eller noget andet Menneske rørte ved dem.

Jo mere udviklet Mediet blev, desto større var deres Præstationer i saa Henseende. De løftede ogsaa Mediet selv op i Luften adskillige Gange. For at kunne

konstatere dette Fænomen, satte vi Indridason saaledes en Aften i en Kurvestol, som det knagede i ved den mindste Bevægelse. Vi stillede Stolen i den ene Ende af For-søgsværelset og stillede dernæst Stole op i to saa tætte Rækker tværs over Gulvet, at al Passage mellem dem var umulig. Seancedeltagerne satte sig nu ned paa Stolene, og vi slukkede Lyset. Men inden ret længe blev Mediet løftet fra Gulvet i Kurvestolen, og vi kunde tydelig høre det knage i Stolen, medens den gled med Mediet over vore Hoveder, og hvorledes den blev sat ned paa Gulvet bag ved Stolene. Lyset blev straks tændt, og der sad Mediet bevidstløs (i dyb Trance) i Kurvestolen, i hvilken han syntes at have siddet ubevægelig under denne Luftfart.

En Gang senere var dette Levitationsfænomen ikke mindre forbavsende. Det var den 18de Januar 1909. Jeg blev tilbage hos Mediet tillige med to andre ved Seancens Afslutning. De usynlige Intelligenser syntes at have nogen Vanskelighed med at vække Mediet. De gav den Forklaring, at det var, fordi det faldt dem saa vanskeligt den Aften at tilbagegive ham noget af Kraften (d. e. Teleplasmaet), som de havde trukket ud af hans Legeme. Han var da bleven et Medium for direkte Stemmer, og denne Aften talte flere af disse. I en Slags Halv-Trance, en Bevidsthedstilstand, i hvilken han syntes delvis at sanse to Verdener og at kunne tale saa vel med os paa denne Side som ogsaa med Væsener i en usynlig Verden, sagde han: »Hvor skal I hen med mig?« Kort efter hørte vi alle tre hans Stemme helt oppe under Loftet og gjorde nogle Bemærkninger om, at dette kunde være farligt; han kunde jo styrte ned. Men da hørte vi en af Kontrollens Assistenter sige højt helt oppe ved Loftet: »Vær ikke bange!« Derpaa hørte vi alle tre, hvorledes han blev gnedet19

mod Loftet i det seks Alen liøjc Værelse, og hvorledes han bankede med sine Knoer i Loftet. Lidt efter blev han taget ned, og det blev tilladt os at tænde Lys. Da laa han udstrakt paa Bordet i dyb Trance.

Naar vi fik stærke Lysfænomener, kom der gerne et stærkt Vindpust lige forud. Dette Vindstød var saa stærkt, at Haaret »føg« paa vore Hoveder, og Bladene i de Notebøger, som vi havde aabne paa vore Knæ, kastedes frem og tilbage.

Tre Gange fik vi et Fænomen, som forekommer mange at være aldeles utroligt: Mediets venstre Arm blev helt dematerialiseret. Armen forsvandt fuldstændig og var ikke til at finde, skønt vi tændte Lys og undersøgte Mediet nøjagtig. Den sidste Aften blev syv Personer udnævnte til at undersøge Fænomenet. De bar Lyset rundt omkring Mediet; men det tomme Ærme hang ned. De fik Tilladelse til at føie paa ham rundt om Skulderen; kun maatte de ikke blotte denne. De syv Medlemmer af denne Undersøgelseskomite underskrev alle en Erklæring under Edstilbud desangaaende. Jeg ved meget godt, at dette Fænomen er sjældent, men dog ikke ukendt andre Steder. Det er mig bekendt fra min Korrespondance med en psykisk Forsker i Frankrig, at det siden er blevet observeret der og vistnok fotograferet.

Kontrollerne lod til at være meget glade over dette Resultat; thi nu mente de at have faaet Sikkerhed for, at Indridason var et Materialisationsmedium, og »Jensen« paastod, at han vilde blive i Stand til at vise sig, inden tre Maaneder var gaaet, hvis Eksperimenterne kunde fortsættes paa samme Maade. Men det blev nu alligevel ikke saaledes. Mediet blev pludselig syg, og Materialisa-tionsforsøgene maatte opsættes til senere. De paabegyndtes igen næste Efteraar, og de udkrævede megen Taalmo-

dighed baade fra Seance-Deltagernes og de usynlige Intelligensers Side. Ved Juletid 1906 fik vi endelig et Resultat. Vi benyttede dengang to Værelser, vi havde lejet i Hr. Einar H. Kvarans Hus. Vi sad i en temmelig stor Stue sammen med Mediet; men ved Siden af var der et lille Kammer, som Kontrollerne fortalte os, at de benyttede til deres eget Brug. Noget før Jul begyndte det Kammer at fyldes med et umaadelig stærkt hvidt Lys, og i dette Lys kom en Skikkelse til Syne, som paastod, at han var den discarnerede Hr. Jensen. Han viste sig først

mellem Forhængene og raabte med ægte københavnsk Udtale: »Kan De se mig?« Efter Nytaar viste han sig i Stuen, hvor vi sad — med Mediet iblandt os, glem ikke det! Og Mediet var selvfølgelig i en meget dyb Trance. Den nye Gæst var iført et hvidt, meget fint Gevandt, som i rige Folder naaede helt ned til Gulvet; og Lyset straalede ud fra ham. Vi saa ham paa forskellige Steder i Værelset. Engang stod han oppe paa en Sofa, og bag ved ham var der et rødt Lys, som lignede en lille Sol, og ud fra den strømmede det hvide Lys. Dette glimrende Syn vil jeg aldrig kunne glemme. Ofte lykkedes det ham at vise sig 7—8 Gange samme Aften paa forskellige Steder i Værelset. Mange Gange saa vi baade Mediet og den materialiserede Skikkelse samtidig. Men den forunderlige Gæst kunde ikke holde sig synlig mere end et Øjeblik (o: nogle faa Sekunder) ad Gangen. Naar han var færdig med at vise sig, forsøgte han at berøre nogle af Seance-Deltagerne med sin Haand, Arm eller Fod, og tillod os altid at føie paa dette sit midlertidige Legeme, inden han opløste det igen. Jeg tillader mig at oversætte et lille Stykke ordret fra min Dagbog om Seancen den 4. Februar 1907, Kl. 8 om Aftenen, saaledes som jeg nedskrev det næste Dag mellem 11 og 12 Formiddag:21

»Først viste Jensen sig tre Gange i den Stilling, at han sad paa Mediets Stol med Mediet siddende paa sine Knæ. Jeg sad selv paa forreste Række og saa dem begge, saa at jeg kunde skelne dem fra hinanden, især de to Hoveder og ligeledes Jensens Arme. Dernæst viste lian sig i Hjørnet, lige ved Døren mellem de to Værelser. Han kunde tydeligt ses i det hvide Gevandt, med Armene udstrakte langs Væggene. Dernæst viste han sig endnu tydeligere ved Siden af Kakkelovnen; dernæst tydelig oppe paa Sofaen; derpaa overmaade tydelig henne ved Vinduet i den anden Ende af Værelset, lige over for Kakkelovnen og lige ved Siden af min Kusine, Frøken Sigridur Bjørnsson. Endelig stod han paa Stoleryggen bag ved Mediet, saa at hans Hoved naaede næsten op til Loftet. En anden Skikkelse viste sig senere lige i Døren; kun den øverste Del af Legemet var synlig; men jeg saa hans hvide Draperi meget tydeligt. Dernæst blev forskelige

af Seance-Deltagerne berørte---- Jeg følte, at en nøgen

Fod berørte mit Knæ; den var lidt kold. Jeg tog og følte paa Tæerne og undersøgte især den store Taa og dens Negl. Dernæst hævede Foden sig op i Luften, og jeg fulgte den med min Haand saa langt, som jeg kunde strække mig siddende. Kort efter lagde jeg begge Hænder paa mine Knæ; da kom der en Fod og ligefrem traadte paa dem; den var nøgen, noget kold og klam. Til sidst blev jeg klasket paa Kinden med en Fod eller Haand, og det forekom mig, at to Tæer berørte mit Kindben^.

Efter en Opfordring fra Hoved-Kontrollen inviterede vi tre Vidner uden for Selskabet til at være til Stede en Aften. Nogle af os, som havde paabegyndt den oprindelige Cirkel, havde faaet en akademisk Uddannelse, og vi holdt derfor meget bestemt paa, at disse tre Vidner skulde være ansete Mænd, paa hvis Udsagn Folk trygt22

kunde stole. Vort Valg faldt paa Biskoppen, Byfogden og den britiske Konsul i Reykjavik. Byfogden paatog sig at efterse alt før og efter Seancen (begge Værelser og Mediet) for at forebygge Bedrag.

Ja, den Aften vilde jo helst alle Selskabets Medlemmer være til Stede; men Stuen kunde ikke rumme mere end 40, og mange af dem maatte staa under hele Seancen. Men alle disse 40 Mennesker, hvoriblandt ogsaa de 3 tilkaldte Vidner, som sad paa de bedste Pladser i første Række, saa »Jensen« komme til Syne 11 Gange den Aften; han viste sig i et straalende Lys. En ung Forfatter, som nu bor i København, men som var til Stede den Aften, sagde til mig forleden Dag: »Den Aften, vi fyrretyve saa den straalende Skikkelse, kan jeg aldrig glemme. Til Trods for al min Skepticisme før og senere tænker jeg paa Grund af, hvad der skete den Aften, at der maa være noget i Spiritismen.«

Det ene af Vidnerne, Biskop Hallgrimur Sveinsson, er nu ikke længer synlig iblandt os; han er gaaet over til det store Hinsidige; men de to andre lever endnu i Reykjavik og kan adspørges. Byfogden er nu en af de fem Dommere, som udgør Landets Højesteret. Biskoppen havde for Resten mange Seancer i sit eget Kontor, og vi fik ingen Steder saa udmærkede Resultater som der; han blev da ogsaa fuldstændig overbevist om Fænomenernes Realitet, og engang sagde han til mig: »Nu først kan jeg forstaa meget i det nye Testamente, som jeg aldrig rigtig har forstaaet før.«

Indridasons Mediumitet udviklede sig i flere Retninger. Han blev baade et Apport-Medium og navnlig et fortrinligt Medium for direkte Stemmer. Vi brugte to Megafoner eller Trompeter ved Seancerne, en mindre, som de usynlige Intelligenser flyttede rundt omkring i Værel-23

set, og en anden meget større, som stod paa et stort Jernstativ, i hvilket den kunde drejes rundt. Denne meget lange Megafon forstærkede Stemmerne betydelig. De direkte Stemmer sang ofte meget smukt, især tre af dem: en, som paastod at have været Præst i Island; den anden var en norsk Sanger og Komponist, og den tredie en fransk Dame, som, efter hvad vi forstod, i sit Jordeliv havde været Operasangerinde. Vi kunde undertiden høre to Stemmer synge samtidig: en kvindelig Sopran og en mandlig Bas-Baryton.

Et af de Fænomener, vi flere Gange fik, var, at hele Værelset fyldtes med den yndigste Duft, der kom som i Bølger over os.

Foruden at faa Genstande til Stadighed og systematisk flyttede omkring i Salen, hvor vi holdt vore Møder, opnaaede vi flere Gange Fænomenet: fast Stof gennem fast Stof (matter through matter). Jeg skal nævne et Eksempel. Det var en Aften, da Mediets Kraft var usædvanlig stor, at Kontrollerne tilbød at forsøge at hente en Ting fra et Hus i Byen og bringe det ind paa Bordet i Mødelokalet, hente det gennem Vægge og Tag og bringe det samme Vej ind til os. Først efter at Mediet var faldet i Trance og altsaa var bevidstløs, valgte vi, for at udelukke den Forklaring, at han havde bragt Tingen med sig, det Hus, hvorfra Tingen skulde hentes. Vi stillede Kontrollerne Valget mellem Biskoppens og en bekendt Læges Hus, og Kontrollerne valgte Ltegens, fordi Mediet ofte havde været hos Biskoppen. Straks efter hørte vi meget ejendommelige Bankelyde, hvis Mage jeg aldrig før eller senere har hørt. Efter at de havde staaet paa en Tid, kom der en Pause, under hvilken Kontrollerne meddelte os, at de nu havde faaet Tingen ud gennem Taget paa Lægens Hus. Efter Pausen begyndte Bankelydene igen, og24

efter en kort Stund kom der ned paa vort Bord en stor Flaske, hvori der i Sprit laa nogle Fugle. Der blev straks telefoneret til Lægen, om det var hans; men han svarede Nej. Mediet, som var vaagnet og befandt sig i Værelset, blev da igen grebet af Trancen, og en af Kontrollerne sagde med stor Bestemthed, at det var rigtigt. Han havde selv taget Flasken fra et gulmalet Klædeskab i Lægens Hus i en Stue, hvor der havde siddet en gammel Mand i Samtale med to andre Herrer. Dette blev nu meddelt Lægen, og ved en Undersøgelse viste det sig at være rigtigt, idet Lægens Svigerfader havde siddet i sit Værelse, hvor Skabet stod, i Samtale med to fremmede Herrer. Flasken tilhørte Lægens Nevø og var forsvundet fra Skabet. Kontrollerne havde bragt den —- et fast Legeme — gennem Tag og Væg — andre faste Legemer — hen paa vort Bord.

De mest overbevisende Fænomener, som jeg har oplevet, har jeg imidlertid endnu ikke berørt. De fremkom under store Uroligheder. Intelligenser af en mindre venlig Beskaffenhed prøvede undertiden at faa Magt over Mediet og forstyrre de venlige Intelligensers Arbejde. Allerede det første Aar syntes vi paa enkelte Seancer at mærke noget til Væsener, som var i en ynkelig Tilstand. Det blev os fortalt af Kontrollerne, at blandt disse var der ogsaa nogle, der selv havde taget Livet af sig. En af dem talte saa tydeligt og paa en saa karakteristisk Maade, at mange i Cirklen mente at genkende ham. Disse Stakler prøvede Kontrollerne at hjælpe, og ofte blev jeg anmodet om at bede højt for dem ved Seancerne. Kontrollerne paastod, at Bønnen var en mægtig Hjælp for disse Stakler. I Vinteren 1907—08 gjorde en af dem os megen Fortræd. Men jeg tror, det er bedst, at jeg ikke kommer videre ind paa det i dette Foredrag. Jeg kan jo mærke, at man ikke har haft megen Erfaring paa det25

Omraade her i Danmark. Og som Teolog har jeg ikke glemt Pauli vise Ord om, at der findes et Stadium, paa hvilket Folk ikke taaler fast Føde, men kun Mælk, ligesom de spæde Børn (jfr. 1. Kor. 3, 1—2).

Denne Urostifter omvendte sig senere, og efter at han havde været helt borte en lang Tid, blev det ham igen tilladt at komme til vore Møder, og nu blev han en meget dygtig Assistent for Kontrollerne, en Mester i at istandbringe de vanskeligste Fænomener ved Mediets Kraft. Vi kaldte ham ved det i Island meget almindelige Navn Jon, og vi fik temmelig gode Beviser for hans Identitet. Han havde i Forbitrelse taget Livet af sig ved at kaste sig i Søen.

Efter de Seancer, paa hvilke han afstedkom de største Forstyrrelser, kom jeg til den Overbevisning, at Kampen mellem godt og ondt ikke ender paa denne Side Graven.

Efter at vi havde eksperimenteret i næsten 4 Aar, fik en meget skeptisk Læge Lov til at deltage i Seancerne. Vi satte som Betingelse, at han skulde ikke blot komme til Stede et Par Gange eller en Maaned, men at han maatte fortsætte Undersøgelserne sammen med os en hel Vinter. Kun paa den Maade kunde han faa noget Begreb om Fænomenerne. Vi havde da ladet bygge et lille Hus, soni udelukkende anvendtes til Forsøgene. Men nu var Cirklen bleven stor. Vi var undertiden 70 Personer til Stede ved Seancerne. For at forebygge Muligheden af en Assistance fra Seancedeltagernes Side lod vi spænde et Net tværs over Salen, helt fra Loftet og ned til Gulvet. Maskerne var saa smaa, at det var umuligt at stikke en Haand gennem dem. Mediet, tilligemed en Vogter, sad saa bag Nettet, men alle Seancc-Dcltagernc paa den anden Side. Dette Arrangement forhindrede ikke Fæno-26

menerne i mindste Maade; de løse Genstande (et Bord, en Spilledaase, en Zither, de to Trompeter, Stativet o. s. v.) inden for Nettet blev flyttet ligesom før. Som oftest havde jeg selv den Opgave at være Mediets Vogter, og jeg fik saaledes en bedre Lejlighed til at iagttage Fænomenerne end nogen anden af Selskabets Medlemmer. Adskillige Gange inviterede jeg den skeptiske Læge til st sidde hos mig inden for Nettet og passe paa Mediet og mig selv. Og undertiden lod jeg mig ikke nøje hermed. En Aften, da Kontrollerne havde lovet os, at de vilde prøve paa at frembringe direkte Skrift, fik jeg en anden Læge til at hjælpe mig at passe paa Mediet; vi holdt begge hans Knæ og begge hans Arme, og passede samtidig paa hinanden, men overlod til den skeptiske Læge at passe paa et Bord, hvorpaa han havde lagt noget Papir og en Blyant. Bordet var stillet saa langt fra Mediet, at det vilde have været ham umuligt at naa hen til det med sin Arm, selv om hans Hænder havde været frie. Til Trods for disse Kontrolforanstaltninger kunde vi tre, og omtrent 60 Seance-Deltagere paa den anden Side af Nettet, tydelig høre Blyanten bevæge sig. Kort efter kom et Ark Papir som af sig selv flyvende i Luften og faldt ned over vore Hoveder, hvor vi to bøjede os over Mediet. Lyset blev tændt, og den skeptiske Læge oplæste, hvad der var bleven skrevet af en usynlig Haand. Det var et kort, men venligt Brev, som foregav at være skrevet af en ung Dame i Gruppen paa den anden Side; denne Dame var den, som først havde opdaget Indridasons mediumi-stiske Evner og først vovedq Skridtet at tage ham i Trance, efter hvad der blev fortalt os. Den skeptiske Læge fortalte mig efter Seancen, at han havde hørt en svag kvindelig Stemme sige, samtidig med at Blyanten rejste sig: »Skønt det er mørkt, kan jeg dog se.« Mange Gan-27

ge har jeg siden sagt til min Ven Lægen: »Hvis den direkte Skrift, vi fik den Aften, blev frembragt ved Snyderi eller »tricks«, saa har du været Bedrageren.«

For Resten kan jeg betro Dem, at det lille Brev holder jeg saa meget af, at jeg ikke blot opbevarer det med stor Omhu, men har ladet det fotografere.

Jeg har allerede omtalt, at vi havde baade en Spille-daase og en Zith^r inden for Nettet, og at disse blev flyttet omkring af de usynlige Intelligenser. Den skeptiske Læge fæstede et fosforisk Baand, der lyste i Mørke, til Zi-theren, for at vi kunde observere, hvor langt den fløj. Ofte blev der spillet paa Zitherens Strenge samtidig med, at den flyttedes rundt omkring i Luften med Lynets Hastighed. Dette kunde alle Seance-Deltagerne iagttage, fordi det fos-foriske Baand stadig angav, hvor Zitheren opholdt sig. Somme Tider blev et saadant lysende Baand fæstet baade til Mediets og min egen Skulder. En Aften faldt Baandet af Zitheren ned paa Gulvet — selvfølgelig inden for Nettet. Da hævedes det kort efter i Luften, og baade jeg og Lægen, som sad hos mig for at passe paa Mediet, kunde se tre Fingre, med Kødets naturlige Farve, holde det i Luften og bringe det hen til os. Jons Stemme lød som sædvanlig triumferende. Var det mon ikke hans materialiserede Fingre, vi saa?

Denne Vinter havde vi igen en Periode med urolige Seancer. Men nu var den gamle Urostifter Jon bleven en uvurderlig Hjælp for Kontrollerne. Han tog sig af Mediet og mig selv, naar andre vilde genere os. Som Ekscm-cmpel paa, hvad der dog kunde forefalde, skal jeg tillade mig at anføre følgende:

En Aften sad jeg alene nied Mediet inden for Nettet, medens kun tre Herrer overværede Seancen uden for Nettet, nemlig den skeptiske Læge Gudmundur Hannesson, Øjenlæge Bjørn Olafsson og Forfatteren Einar H. Kva-28

ran. Efter en haard Kamp med to Intelligenser, som var meget vulgære i deres Udtryk, satte jeg mig sammen med Mediet ned paa en Trappe, som gik op til Talerstolen; jeg holdt begge Arme om Mediets Skuldre og pressede begge hans Ben mellem mine Knæ for at kontrollere ham. Da blev med et Talerstolen, som var fæstet med Søm baade til Væggen og Gulvet, revet eller sprængt op og kastet ud paa Gulvet helt lien til Nettet. Jeg blev ved at holde Mediet paa samme Maade, men blev nu kastet med ham i mine Artne noget op i Luften, saa at vi begge faldt langt ud paa Gulvet. Jeg stødte mine Hænder i Faldet, og Mediet var faldet saa nær ved den løsrevne Talerstol, at et af dens Søm gik dybt ind i hans Lænd.

Her maa jeg indskyde en Bemærkning. Nogle af mine Tilhørere vil maaske tænke som saa: »I saadan en Begivenhed har du et Bevis paa, at I har været i Forbindelse med onde Aander eller Djævle.«

Men jeg er af en ganske anden Mening. I Grunden faar man en falsk Forestilling om den Slags Fænomener, naar det, som Intelligenserne fortæller, udelades af Beretningen. Derfor synes jeg, at jeg maa meddele i al Korthed, dels hvad Fredsforstyrrerne sagde selv, dels hvad Kontrollerne fortalte os om dem. Den ene af dem blev kaldt Kaptajnen, for han havde — efter hvad de mente — været Fører af en Fiskekutter og var for nylig omkommet sammen med hele Besætningen ved Skibets Forlis.

Efter hvad vi fik forklaret, var de kommet i Baaden og havde strammet sig op med Brændevin. Efter en lang Kamp med det frygtelige Vejr, var de dog omkommet i Brændingen, tæt ved Land. Den af Indridasons Kontroller, som gav klarest Besked, paastod, at de baade havde været vrede og berusede, og i den Tilstand var de druknede. Og han tilføjede, at det var en farlig Tilstand at være i lige før Overgangen. En saadan Sindstilstand vil-29

de uundgaaelig fortsættes en Tid paa den anden Side, og han troede, at de ikke var rigtig klare over Situationen. Efter nogen Tid standsede alle Urolighederne. Og en Aften manifesterede begge disse Intelligenser sig uden for Mediet endnu en Gang som direkte Stemmer. Nu var de fuldkommen rolige og bad os om Tilgivelse for, hvad de havde gjort. Og Kaptajnen tilføjede: »I Virkeligheden vidste vi ikke, hvad vi gjorde. Vi var som i en Rus.«

Den skeptiske Læge, som nu er Professor ved Universitetet i Reykjavik, blev i Vinterens Løb fuldstændig overbevist om Fænomenernes Realitet og indmeldte sig i vort Selskab. Aaret efter skrev han en Række Artikler i et af Bladene om sine Undersøgelser, og deri fremkommer han med den Erklæring, at omendskønt han paa enhver Seance hele Vinteren igennem prøvede paa at opdage Bedrageri eller Snyderi, saa kunde han aldrig finde noget saadant; tværtimod blev han overbevist om at Fænomenerne var ægte. Og han er endnu af den samme Mening. Før jeg forlod Island denne Gang, havde jeg en Samtale med ham, og blandt andet erklærede han: »Du kan fortælle det som min faste Overbevisning, at Fænomenerne er utvivlsomme Kendsgerninger.« *)

*) Jeg ser af Bladenes Referater, at man ikke rigtig kender den vedtagne Terminologi paa den psykiske Forsknings Omraade. Saaledes refererer Bladene efter mig, at den skeptiske Læge er bleven Spiritist. Det har jeg aldrig sagt; jeg har kun fremhævet, at han paastaar, at Fænomenerne er utvivlsomme Realiteter. Dermed har han ikke sagt noget om, hvorledes han vil forklare dem. Det lader han staa hen. Spiritist er derimod hver den, som er overbevist om, at nogle af Fænomenerne ikke kan forklares uden ved en Indgriben fra discarnerede Intelligenser. Behøver jeg at bemærke, at man kan være lige god psykisk Forsker, hvad enten man hylder den ene eller den anden Teori angaaende Fænomenernes Forklaring.

Jeg har nu faaet Hr. Hannessons Artikler oversat til Engelsk, og Dr. Walter F. Prince har gennemlæst Oversættelsen og lovet mig, at de skal blive trykt i »The Proceedings of the American Society for Psychical Research.«30

Det var meget tragisk, at dette udmærkede Medium, Indridi Indridason, skulde dø i en ung Alder. I Slutningen af Juni Maaned 1909, da lians mediumistiske Kraft var større end nogen Sinde før, fik han sin Sommerferie og rejste hjem til sine Forældre sammen med sin Forlovede. I denne Sommerferie blev han syg af Tyfus. Hans Forlovede blev ogsaa smittet og døde. Efter den Tid blev han aldrig rigtig rask, og vi havde ingen flere Seancer med ham.

Inden ret længe viste det sig, at han havde faaet Tuberkulose i Lungerne. Han døde i Sommeren 1912 paa' Vifilstad Sanatorium.

Jeg beklager, at jeg ikke kan naa at fortælle Dem noget om alle de gode Intelligenser, som manifesterede sig, og de Identitetsbeviser, de gav os. Jeg har fremhævet den Side af Fænomenerne, som vanskeligst lader sig forklare ud fra det animistiske Standpunkt alene. De Intelligenser, vi var i Forbindelse med, holdt sig lige saa uforandrede gennem alle disse Aar som vi selv. De stilede kun henimod et Maal i alle disse fem Aar: at overbevise os om deres store Paastand, at de var discarnerede Aander, som engang havde levet her paa Jorden. Jeg har eksperimenteret meget siden den Tid, baade i Island og i England, og alle mine Erfaringer har kun styrket mig i den Overbevisning, jeg først fik gennem Indridasons vidunderlige Me-diumitet. Jeg véd meget godt, at mange vil forklare Fænomenerne ud fra Telepati eller Mediets Underbevidsthed. Andre griber til Udstrømninger fra det menneskelige Legeme. Naar jeg somme Tider hører saadanne Forkla-ringsforsøg eller læser om Spekulationer, som fremsættes af lærde Mænd, der sidder hjemme i deres Stue, men aldrig har været med til en eneste Seance, og jeg ser, at de faar alting til at passe med deres egne Teorier for at ude-Sl

lukke den spiritistiske Forklaring, saa spørger jeg mig selv: »Kan de finde en Plads for mine buldne Hænder og Sømmet i Mediets Lænd?« Jeg kan ikke lade være at tvivle paa, om Telepatien virkelig er saa kraftig, at man ved den kan oprykke fastnaglede Talerstole. Jeg vilde gerne have ønsket nogle af de lærde Skeptikere, som taler med om psykiske Fænomener uden at have været med til nogen Seance, i mit Sted hin Aften, da jeg blev løftet op fra min Plads og kastet langt ud paa Gulvet med Mediet i mine Arme. Den Luftrejse havde de haft godt af.

Men jeg maa fremhæve, at det ikke er noget enkelt Fænomen eller en bestemt Begivenhed, som har givet mig min faste Overbevisning, men derimod Iagttagelsen af Fænomenernes Udviklingsgang og deres Totalitet. Jeg har set Fænomenerne i deres Vorden, paa deres Højdepunkt og i deres Aftagende. Jeg har observeret dem, naar der var Højvande i Mediets Kraft, og ogsaa naar den syntes næsten ebbet ud. Og derved har jeg og alle vi, som til Stadighed eksperimenterede med Indridason, faaet det Kendskab til og — skønt i meget indskrænket Forstand — den Forstaaelse af dem, som ikke er opnaaelig paa nogen anden Maade.

Alt i alt har jeg eksperimenteret med 10 Medier i Island og haft Seancer, én eller flere, hos 15 Medier i England; de fleste af disse Medier var engelske, men nogle amerikanske. Jo længere jeg undersøgte, og jo mere jeg læste om andres Erfaringer — og jeg har læst meget om disse Ting — desto bedre forstod jeg, at der maa være store Vanskeligheder forbundne med en Kommunikation mellem discarnerede og incarnerede Aander. Men samtidig blev det ogsaa klart for mig, hvor utilstrækkelige de andre Forklaringer er, og at alene den spiritistiske Hypothese kan dække alle Fænomenerne.32

Skønt jeg ikke er i mindste Tvivl om, hvor den psykiske Forskning fører os hen, saa holder jeg dog paa, at vi skal blive ved med at forlange Beviser. Dem maa vi ophobe, og intet er saa skadeligt for vor Sags Fremgang som mange Menneskers Lettroenhed og Kritikløshed. Selv om der forekommer Trancetale hos et Medium, saa er det intet sikkert Bevis paa, at den stammer fra en discarneret Aand. Derfor kan jeg ikke forstaa, at man kan gaa hen og danne en Menighed, fordi man har et trancetalende Medium. Jeg ved ganske vist, at i de første kristne Menigheder var man meget imponeret af saadanne Fænomener, og derfor lyttede man med stor Opmærksomhed til den Slags Talere. Men selv om vi ser med dyb Respekt hen til den apostoliske Tidsalder, saa maa vi dog være mere kritiske i det tyvende Aarhundrede. Jeg har ingen virkelig Tillid til en sensitiv Persons mediske Evne, førend jeg har faaet nogle Beviser gennem vedkommende.

Hvis Tiden havde tilladt det, skulde det have været mig en Glæde at fortælle Dem nogle slaaende Eksempler paa de Vanskeligheder, som er forbundne med Kommunikationen mellem de to Tilværelsesplaner. Men det kan jeg ikke i Aften.

Jeg vilde ogsaa gerne have meddelt Dem noget om mine Oplevelser i England. Men det maa jeg opgive af samme Grund. Kun skal jeg i al Korthed omtale et Par Eksempler fra Sommeren 1910.

Jeg havde i Vinteren 1909—1910 eksperimenteret en Del med et kvindeligt Medium, som nu er gift med en af

Islands Birkedommere. Ved hendes Seancer, som alle foregik i fuldt Lys, havde der ofte gennem Trancetale meddelt sig en Intelligens, som paastod at være en af mine Skytsaander. Denne Dame gav mig en Del Identi-33

tetsbeviser; hun fortalte, at hendes Navn havde været Ingeborg, og i hvilken Del af Island hun liavde levet sit Jordliv, og hvornaar hun var død og paa hvilken Maade. Jeg skrev til denne Landsdel og fik der af en ældre Dame Oplysninger om, at en Kvinde ved dette Navn virkelig havde levet der og var død i det Aar og paa den Maade som angivet ved Seancerne. I Reykjavik havde jeg ikke kunnet finde nogen, som havde Anelse om hendes Eksistens. Inden jeg rejste til England, holdt jeg en Seance med det omtalte Medium (lad os kalde hende Fru J.) — og havde en Samtale med »Ingeborg«. Jeg spurgte hende, om hun nu vilde prøve paa at give mig Tegn paa sin Nærværelse gennem et engelsk Medium. Dertil var hun meget villig og sagde, hun vilde prøve paa at give sit Navn. Jeg mindede hende om, at Navne var altid vanskelige at faa igennem, og navnlig vilde hun finde det vanskeligt, naar hun skulde arbejde med et engelsk Medium, for hvem de islandske Navne vilde være fuldstændig fremmede. Da foreslog hun, at vi skulde aftale et Tegn, ved hvilket hun skulde give sig til Kende. Dette syntes jeg godt om og foreslog, at hun skulde række den højre Haand i Vejret, naar hun prøvede paa at vise sig for et engelsk Medium i min Nærværelse. Men »Ingeborg« syntes ikke om dette og vilde selv bestemme Tegnet, hvilket jeg selvfølgelig straks gik ind paa. »Jeg vil vise mig med et Kors«, sagde hun. Men med det var jeg ikke rigtig fornøjet, fordi jeg syntes, at det var saa almindeligt, og derfor kunde man bagefter sige, at det kun var et tilfældigt Sammentræf. Da bemærkede hun: »Først viser jeg mig med et Kors, dernæst tager jeg det og kysser det.« Dermed var jeg tilfreds, for nu var Tegnet et sammensat Tegn, bestaaende af to Led, som det ikke vilde være saa

let at bortforklare, hvis Eksperimentet virkelig skulde lykkes.

Lige efter min Ankomst til England, inden jeg havde faaet nogen Seancer med de professionelle Medier, var jeg en Dag inviteret til Middag hos en rig Englænder, som længe havde interesseret sig meget for de psykiske Undersøgelser. Blandt hans Gæster denne Aften var der en Købmand, begavet med overordentlig rige mediske Evner. Han var baade Clairvoyant, Materialisationsme-dium og Trancetaler. Men han gav aldrig Seancer for andre end sine Venner, og det blev holdt hemmeligt, at han var i Besiddelse af en saadan Mediumitet. Han frygtede selv for, at hans Kunder vilde forlade ham, hvis de fik Anelse om sligt. Vor Vært, som var en intim Ven af ham, meddelte os, at han havde lovet at give os en Seance denne Aften. Denne var i aller højeste Grad interessant for mig. Der saa jeg ikke blotet et Barn, en fire Aars Dreng, materialisere sig lige ved Siden af min Stol, hvor jeg paa det nøjagtigste kunde iagttage hele Processen og længe stirre paa det yndige Barneansigt, som til sidst kom ud af Skyen; men jeg fik tillige, efter min Mening, Meddelelse fra »Ingeborg«. Heldigvis blev det af en af de tilstedeværende Herrer under selve Seancen nedskrevet, hvad der foregik. Under den Del af Seancen fik jeg først en Beskrivelse af min afdøde Moder og et langt Budskab fra hende. Jeg hørte kun paa i Tavshed og sagde ikke et Ord. Men dernæst begyndte Mediets Kontrol at tale om, at nu kom der en Dame, som viste sig med et Kors. Og nu skal jeg tillade mig at anføre paa Engelsk de faa Ord, som blev nedskrevet af Seancens Sekretær desangaaende: »A lady with a †. It helps and keeps you. Ske kisses it« (En Dame med et Kors. Det hjælper og beskytter Dem. Hun kysser det). Dagen35

efter gav Seancens Sekretær mig en Afskrift af alt, hvad der angik mig i Beretningen, hvilken jeg endnu opbevarer.

Et andet Eksempel: Inden jeg rejste, havde Indridasons Kontroller flere Gange meddelt ham, at de vilde sende en af Gruppen med mig til England, som de udtrykte sig. Indridason var rejst hjem til sine Forældre, men tilskrev mig i et Brev, at nu havde de bestemt, at det skulde være Damen, som først havde taget ham i Trance, og som jeg allerede flere Gange har omtalt i dette mit Foredrag. Hendes virkelige Fornavn var Sigrid; men hun blev til Stadighed under Seancerne kaldt N. N. Som De nok kan tænke Dem, ventede jeg derfor først og fremmest, at N. N. skulde manifestere sig hos Medierne i England. Ialt havde jeg Seancer med syv forskellige Medier i denne

Sommer, og intet forbavsede mig saa meget, som at N. N. aldrig manifesterede sig ved en eneste Seance. Hvis de Skeptikere har Ret, som mener, at Seancedeltagernes Forventninger er de dybeste Aarsager til Seancens Fænomener, saa er det jo soleklart, at jeg skulde have hørt noget fra N. N., da jeg ventede spændt paa at høre noget fra hende. Hvis denne Forklaring var den rigtige, hvor underligt saa, at mine Tanker og Forventninger ikke kunde fremkalde, hos et eller andet af Medierne, noget om hende. Derimod manifesterede sig hos fire af Medierne en Niece af mig, som var død for aU Aar siden og havde været forlovet med Indridason. Af hende fik jeg en fortrinlig Beskrivelse hos det bekendte Medium A. Vout Peters den aller første Gang, jeg saa ham. Hun havde to Fornavne; det første gav hun igennem det bekendte kvindelige Medium »Parma« i London; det andet igennem Miss Mc Creadie. Hos disse tre Medier var Beskrivelserne saa nøjagtige, ogsaa angaaende alle Omstændigheder ved hendes Død, at de ikke var til at tage fejl af.3ü

Da jeg rejste hjem til Island i Midten af September, var jeg meget skuffet over, at Forsøget med N. N. var fuldstændig mislykkedes. Ved min Hjemkomst mødte jeg straks Indridason, som nu var kommet til Byen. Da vi havde hilst paa hinanden, men inden vi havde sat os ned, udbryder han: »Der blev foretaget en stor Forandring med Hensyn til N. NL, efter at jeg skrev til dig. En af de første Nætter, efter at Brevet var afsendt, kom K. G. (det vil sige Hovedkontrollen) til mig og sagde: »Vi vil forandre Bestemmelsen om, hvem der skal gaa med Pastor Nielsson til England. Vi har indset, at Beviset vil være meget stærkere, hvis han ikke aner, hvem af Gruppen det skal være, men kun at det skal være een af os. Men nu fortæller jeg dig, for at du kan være Vidne derom, at vi vil lade hans Niece, din Kæreste, gaa med ham, men ikke N. N.«

Nu begyndte der at gaa et Lys op for mig, og jeg forstod, hvorfor den trofaste N. N. aldrig havde manifesteret sig under Englandsrejsen, men derimod min Niece hos fire af Medierne. At Indridason talte Sandhed, fik jeg en Bekræftelse paa, da jeg lidt senere traf min Søster. I Løbet af Sommeren havde hun faaet et Besøg af Indridason, og skønt hans Helbred ikke var meget godt, saa vilde han dog endelig prøve paa at give hende en Seance, idet de begge haabede, at Datteren vilde manifestere sig. Men til deres store Forbavselse meddelte en af Indridasons Kontroller dem under Trancen, at den unge Dame havde paataget sig at følge sin Onkel under hans Englandsrejse og derfor var forhindret i at manifestere sig her. Jeg kan tilføje, at dette vil lyde underligt for dem, som kender lidet til disse Ting; men jeg holder mig kun til Kendsgerningerne, uden at bilde mig ind at kunne forklare dem.37

Den Modstand, som den psykiske Forskning stadig møder, stammer hovedsagelig fra manglende Kendskab. De fleste Mennesker er endnu fuldstændig uvidende paa dette Omraade, og saadanne lader sig let skræmme af Bladenes Latterliggørelse. Det er kun meget faa, som har haft Lejlighed til at iagttage de vigtigste og mest overbevisende Fænomener. Derfor er det ikke saa underligt, at de ikke er bleven overbeviste om, at i det mindste enkelte af dem stammer fra en os ukendt Verden.

Naar jeg tænker paa al den Strid, som udkæmpes om Fænomenernes Forklaring, mindes jeg ofte en lille Begivenhed fra mit eget Liv. Men før jeg fortæller Dem derom, maa jeg minde Dem om, at der lige over for Reykjavik, paa den anden Side Fjorden, ligger e't højt Bjerg, kaldet Esja.

Det var Sommeren 1901. Jeg rejste for første Gang til det sydøstlige Island, hvor Gunnar og Njal engang boede, og Rejsen gjorde jeg til Hest sammen med en Ven af mig — en Theolog. Paa Hjemvejen sagde jeg til ham: »Endelig har jeg faaet Islands sydlige Lavland at se, Egnen med de rige Minder. Ganske vist har jeg set den engang før. Jeg besteg Esjaen den 8. September 1893 sammen med Geologen Dr. Helgi Pjeturss, og Luften var saa skyfri og klar, at vi kunde se helt øst til Øfjeldsjøkulen og se, hvorledes de blaa Vestmannaøer ståk op af Havet.«

»Sikken noget Sludder«, bemærkede min Ven; »det er umuligt at se øst over Bjergkæden fra Esjaen. Jeg har selv engang besteget Esjaen og saa slet ikke øst over.« Og han nævnte ogsaa, med hvem han havde gjort den Rejse — med en Departementschef fra København. Ganske vist fortalte han, at han var gaaet op et andet Sted end jeg; men han forsikrede mig, at han var kommen op til det højeste Punkt.38

Jeg forklarede ham, at jeg var helt sikker i min Sag; jeg huskede saa godt, hvor herlig Udsigten havde været. Men han paastod, at jeg maatte huske fejl. Og nu kom det til en heftig Ordstrid mellem os. Endelig syntes jeg, at det

fornuftigste for mig var at tie stille. Vi red tavse Side om Side for en Stund. Men i mit stille Sind lagde jeg Planer op om, hvorledes jeg skulde hente Dr. Helgi Pjeturss, naar vi kom til Reykjavik, og lade ham aflægge Vidnesbyrd om, at jeg talte sandt. Og naturligvis gjorde jeg det, saa snart vi var hjemme i Reykjavik. Dr. Pjeturss huskede lige saa godt som jeg, at vi havde set øst over Bjergkæden, og at det havde været et herligt Syn. — Nu maatte min Ven tie stille.

Men i mange Aar undrede jeg mig over, hvorledes det kunde være, at han ikke havde kunnet se over til den anden Side.

Nogle Aar senere bad to Udlændinge mig om at gaa med dem op paa Esjaen. Vi kom lidt sent af Sted og besluttede os til at bestige Bjerget fra det samme Sted, som min Ven Theologen havde gjort det sammen med Departementschefen; der kunde man ride et Stykke af Vejen, og Opgangen var ikke saa stejl som paa det Sted, hvor Geologen og jeg var steget op paa Esjaens højeste Kam. Men da vi var naaet helt op, og jeg begyndte at glæde mig til den herlige Udsigt, opdagede jeg til min store Forbavselse, at derfra kan man ikke se øst over Bjergkæden. Esjaen er ikke saa høj lige paa det Sted, hvor man kommer op, ikke saa høj som paa det andet Sted. Og nu forstod jeg min Ven og indsaa, at han havde ikke husket fejl. Men alligevel havde han Uret. Fra Esjaen kan man se øst over Bjergkæden. Det véd nu alle i Island, der har ulejliget sig op til dens højeste Kam. Men de er rigtig nok meget faa. Folk er saa dovne; de gider ikke bestige det stejle Bjerg.39

Al Striden mellem min Ven og mig stammede fra, at han aldrig havde besteget den højeste Kam, hvorfra man har Udsigt over til den anden Side. Men min Forseelse bestod deri, at jeg ikke havde lagt Mærke til, hvor meget der afhænger af, hvor man bestiger Bjerget, og hvor højt man kommer.

Og mon det ikke forholder sig ligedan med de psykiske Fænomener? Fra den Bjergkædes højeste Tinde kan man se over til den anden Side — over i det Hinsidige Men kommer man ikke saa højt, ser man kun ned i Jordlivets Dal, hvor vi bor.

Men jeg kan ikke benægte, at jeg føler en vis Jubel over at være fuldkommen sikker i min Sag — ligesom hin Dag med Hensyn til Es jaen — naar jeg hører en Materialist bruge store Ord, og jeg ser, at han virkelig tror, at han kan drive Spot med Menneskehedens dyrebareste Eje, Haabet om et evigt Liv. Samme Følelse gennemtrænger mig ogsaa stundom, naar jeg hører de ivrige, saakaldte orthodokse, men i Regelen paa dette Omraade meget uvidende Kirkemænd udtale sig imod Spiritismens og den psykiske Forsknings vigtigste Resultater. Jeg glæder mig blandt andet til at se Undskyldningens Smil paa deres Ansigt, naar vi alle er ovre i det store Hinsidige. Jeg tror, de hver især vil sige noget lignende til mig som det, min Ven burde have sagt til mig: »Det var, fordi du steg op til den højeste Kam, mens jeg aldrig gad have saa megen Ulejlighed.«KIRKEN OG DEN PSYKISKE FORSKNINGDet vil næppe kunde benægtes, at Spiritismen i Forbindelse nied eller paa Grund af den psykiske Forskning er bleven en mægtig Bevægelse i vore Dage i mange Lande — ikke i Danmark, overhovedet ikke i Skandinavien men i Amerika, i England og Skotland, i Frankrig og Italien. Hvis nogen endnu er i Tvivl om det, saa vil jeg anbefale ham at rejse til England eller Skotland og studere de aandelige Forhold derovre. De to sidste Gange, jeg har været i England (i Sommeren 1919 og nu i Sommer), har jeg været i mange Kirker og ogsaa besøgt nogle af Spiritisternes Søndagssammenkomster eller Gudstjenester, og jeg fandt, at medens Kirkerne var langt fra godt besøgte, saa var der som oftest stuvende fuldt hos Spiritisterne.

Eller læs de ledende Mænds Bøger, f. Eks. en Conan Doyles. —

Folk føier, at Spiritismen bringer noget nyt, at den giver dem noget, som deres Hjerte hungrer efter. Thi ikke mindst i vore Dage cr det store Spørgsmaal blevet brændende: »Ender vort Liv i Graven? Eller er der et Land hinsides Døden? Og hvis der er et Liv efter dette, hvorledes er det da, og kan vi virkelig komme i Forbindelse med dem, som allerede har prøvet, hvad Overgangen cr, og har faaet noget mere af Tilværelsen at se?« Vi44"

véd alle, at Kirken har ment at kunne besvare den første Del af dette Spørgsmaal med et bestemt Ja. Men den forlanger, at dens Svar skal modtages med Tro. Den sidste Del af Spørgsmaalet (om vi kan komme i Forbindelse med de afdøde), har den svaret benægtende paa. Beviser for sin Paastand har den ikke. Men nogle af dens

Tjenere har overhovedet Mistro til alle Beviser paa dette Omraade. I religiøse Sager mener de, at Troen alene kan hjælpe os. De synes ikke at have gjort sig klart, at Kristendommen begyndte ikke blot med en Tro paa Opstandelsen, men med cn Kundskab om dens grundlæggende Kendsgerning. Hvis vi havde spurgt Apostelen Paulus, om han troede paa Opstandelsen, saa vilde han sikkert have svaret os: »Nej, Tro er ikke det rigtige Ord angaaende den Ting; der har jeg Kundskab; jeg ikke blot tror, jeg véd; thi jeg har selv mange Gange set den Opstandne og talt med ham.«

Paulus og den første Kristenhed troede paa cn stadig Forbindelse med den usynlige, højere Verden. Det er denne Forbindelse, som Spiritisterne har genopdaget. Og nu har de i mere end 70 Aar forkyndt denne deres Opdagelse; men for det meste er de bleven mødt med Foragt eller Uvilje — ikke mindst fra Kirkens Side. Endelig lykkedes det dem dog at vække nogle faa Videnskabsmænds Opmærksomhed, og siden de begyndte deres Undersøgelser, og mange af dem kom til den samme Overbevisning, har Sagen vundet mere og mere frem. Det er denne Videnskabsmændenes Undersøgelse af dc spiritistiske Fænomener og de spiritistiske Paastande, som har skabt den psykiske Forskning. Naar jeg i Aften taler om dens Forhold til Kirken, saa tænker jeg paa dc Resultater, som saadanne Forskere som Sir William Crookes, Sir •Oliver Lodge, Sir William Barrett, den italienske Sinds-45

sygelæge Lombroso, den amerikanske Filosof, Professor James H. Hyslop, den franske Fysiolog Charles Richet og den verdensberømte amerikanske Læge Adolphus Knopf er kommen til. Jeg nævner kun disse som Eksempler; jeg kunde tilføje en Masse af berømte Videnskabsmænds Navne, som alle er kommen til det samme Resultat. Men det behøves ikke. Det er sikkert Dem alle bekendt.

Men da Almenheden fik at vide, at ogsaa ledende Mænd inden for Videnskaben var kommen til det samme Resultat som Spiritisterne og forkyndte denne sin nye Viden i let læselige Værker, da begyndte jo Spiritisternes Rækker at vokse. Jeg skal kun nævne en Bog, soni har gjort Vidundere i saa Henseende. Det er Sir Oliver Lodge's Bog: Raymond eller Liv og Død.

Jeg har længe undret mig over, hvor lang Tid det har taget endog Præsterne at finde ud af, at den højere Spiritisme maa være nærbeslægtet med den oprindelige Kristendom. At Lægfolk har haft vanskelig ved at opdage det, kan jo stamme fra, at deres Kendskab til det nye Testamente kun er saa ringe. Men den Undskyldning har Præsterne ikke. Ganske vist lærer vi ved de fleste Universiteters theologiske Fakulteter at læse det nye Testamente gennem Dogmatikkens Briller. Saaledes var det i det mindste i min Tid baade ved Universiteterne i København, Halle i Tyskland og Cambridge i England. Men vi bør ikke glemme, at der er en Mulighed lor, at Kirkens orthodokse Lære er noget andet end den oprindelige Kristendom, at Kirkens Dogmesystem maaske i adskillige Punkter er noget helt andet end det, som Kristus selv lærte.

Mange Lægfolk tror, at det kun var Jesus selv, som gjorde Mirakler, og at det kun er i Forbindelse med46

ham, der er sket vidunderlige Ting. Men det nye Testamente siger os noget ganske andet. Han sendte allerede første Gang sine Disciple ud, ikke alene for at forkynde det glade Budskab, men ogsaa for at gøre Mirakler. Evangelisten Matthæus fortæller os, at Jesus sagde til Disciplene: »Helbreder syge, opvækker døde, renser spedalske, uddriver onde Aander« (Matth. 10, 8). Og med Jubel over, at de var i Besiddelse af denne Magt, vendte de tilbage fra den første Rejse. Markus-Evangeliet fremhæver, at Jesus har givet den Forjættelse, at slige Tegn altid skulde følge dem, der tror. Johannes-Evangeliet bringer os denne Udtalelse af Kristus: »Sandelig, sandelig siger jeg eder: Hvo der tror paa mig, han skal og gøre de Gerninger, sotn jeg gør, og han skal gøre større end disse; thi jeg gaar til min Fader« (14, 12). Apostlenes Gerninger fortæller os da ogsaa om Mirakler, som var udførte af Apostlene, og jeg kender næppe noget andet Skrift, som indeholder saa mange Beretninger om det, som nogle nu med Foragt kalder spiritistiske Fænomener. Hvis Troen paa Aander florerer i noget Skrift, saa er det i denne uforlignelige og uvurderlige Fortælling om og Beskrivelse af den første kristne Menighed. Apostlenes Gerninger fortæller os om Visioner og Aabenba-relser, Profetier, Helbredelser ved aandelig Kraft, Materialisationer (Engle kommer til Syne) og storslaaede Le-vitationer. To af disse Fortællinger fanger især vor Opmærksomhed: Beretningen i det andet Kapitel om Pinseunderet (om Lyden som af et fremfarende vældigt Vejr, om Tunger som af Ild og Apostlenes Talen i mange Tun-gemaal) og den smukke Beretning i det tolvte

Kapitel om, hvorledes Englen viser sig for Apostelen Peter i Fængselet, vækker ham halvt og fører 'ham ud gennem lukkede Døre eller solide Vægge, men dernæst forsvinder,47

efter at Peter er kommen til fuld Bevidsthed ude paa Gaden, uden for Fængslets Mur.

Da jeg i mit første Aar som theologisk Lærer gennemgik dette Stykke med Præsteskolens studerende i Reykjavik og fremholdt, at vi sikkert her havde en Beretning om en virkelig Begivenhed, da Begivenheder af samme Slags havde fundet Sted i det 19de Aarhundrede, sagde en af Studenterne til mig: »Det er ikke noget prisværdigt af Apostelen Peter, at han var stærk i Troen, hvis han virkelig har oplevet en saadan Begivenhed. Jeg vilde ogsaa være stærk i Troen, hvis jeg selv havde erfaret noget saadant.«

Men nu kan man spørge: I hvilken Kirkeafdeling har man i vore Dage Lejlighed til at være Vidne til noget sligt eller gøre saadanne Erfaringer? Jeg tror, vi bliver nødt til at svare: Ingen Steder.

Men Spiritisterne i Amerika, England og Frankrig har nu i mere end et halvt Aarhundrede sagt: Kom til os, og I skal se og opleve noget af det samme. Vi skal ogsaa vise eder samme Slags gudstjenstlige Sammenkomster, som de første Kristne havde, og det nye Testamente fortæller om.

Mange vil maaske ryste vantroende paa Hovedet. Men først maa vi da være klar over, hvorledes de første Kristnes Sammenkomster var. De var meget forskellige fra de Gudstjenester, vi nu holder i vore Kirker. Apostelen Paulus har gennem sine Breve givet os en klar Forestilling om dem, navnlig igennem det første Korintherbrev, som De sikkert alle kender. Dengang var der ikke en lærd Præst, som iført Præstekjole prækede ved deres Møder; men man lyttede til, hvad de saakaldte Profeter havde at sige eller andre Mænd, som var i Besiddelse af aandelige Gaver. Og disse aandsfyldte Mænds48

Naadegaver kunde være af mere end én Slags. Paulus udtaler sig saaledes om dem: »En gives der nemlig ved Aanden Visdoms Tale; en anden Kundskabs Tale; en anden Tro i den samme Aand; en anden Gaver til at helbrede i den ene Aand; en anden at udføre kraftige Gerninger; en anden profetisk Gave; en anden at bedømme Aander; en anden forskellige Slags Tungetale; en anden Udlægning af Tungetale.« Og nu maa vi ikke glemme, at disse aandsfyldte Mænd var i det mindste ofte i en ejendommelig Tilstand. Nogle, som kom og liørte paa dem, fandt denne deres Tilstand saa besynderlig, at de troede, at de enten maatte være fra Forstanden eller berusede. Det kunde hænde, at den ene efter den anden kom under denne Indflydelse ved deres Sammenkomster. Somme Tider synes et frygtelig Virvar at være opstaaet, da flere af disse aandsfyldte Individer talte i Munden paa hinanden. Apostelen maatte derfor sætte faste Regler for, hvorledes man skulde bære sig ad for at bevare fuld Orden. Læg Mærke til, hvad han siger: »Hvad da, Brødre? Naar I komme sammen, da har enhver en Lovsang, en Lære, en Aabenbarede, en Tungetale, en Udlægning« (o: af, Tungetale). Han giver den Regel, at ved det samme Menighedsmøde maa det kun være tilladt, at 2 eller i det højeste 3 taler med Tunge, og den ene efter den anden, og én skal udlægge det. Men af Profeter maa der ligeledes tale 2 eller 3, og de øvrige skal bedømme det.

Hvad skulde bedømmes? Sagen var ikke saa ligefrem. De første Kristne troede, at det virkelig var Aander, der talte gennem disse underlige Individer, hvad enten vi nu kalder dem Profeter eller giver dem et andet Navn. Grækerne havde et fælles Navn for dem alle: Pneumatikere, de af Aanden ledede, eller maaske nøj-49

agtigere oversat: de, som er under Indflydelse af en Aand eller Engel. Paulus udtrykker sig saa tydelig paa to Steder, at man ikke kan misforstaa ham. Han taler om, at de med Lethed kan holde en god Orden paa Møderne, thi »Profeters Aander er Profeter underdanige« (1. Kor. 14,32); og paa et andet Sted i det samme Kapitel siger han: »Saaledes ogsaa I, efterdi I tragte med Iver efter Aander (o: efter at komme i Forbindelse med Aander), saa lad det være til Menighedens Opbyggelse, at I søge at blive rige derpaa« (1. Kor. 14,12). I den græske Tekst staar der Aander, ikke aandelige Gaver, som den danske Bibeloversættelse har det. I mange Bibeloversættelser er dette Skriftsted endnu den Dag i Dag forkert oversat, endskønt der ikke er den mindste Tvivl om, hvad Originalens græske Ord betyder: énei '^r\Xcorai éate jiveufictTcov. Bibeloversættere og Bibel - Revisorer har ikke altid haft Mod til at oversætte den hellige Skrift rigtig, skønt vi maa undre os derover. I saa tunge og trange Lænker har Dogmesystemerne lagt Theologerne. Snæversynede Lægfolk vil i mange Lande ikke taale den rigtige

Oversættelse, hvis de tror, den strider imod deres Dogmer. Jeg har lidt Erfaring paa det Omraade og taler om Ting, jeg kender.

Men efter den apostoliske Tids Opfattelse kunde Aanderne være baade gode og onde, det vil sige: højt udviklede eller lavt staaende. Det kunde hænde, at der manifesterede sig Aander, som man ikke ønskede at komme i Forbindelse med. De trængte sig frem med Frækhed, kom ubudne — ganske paa den samme Maade, som det endnu sker af og til paa spiritistiske Møder, eller hvor psykiske Forskere eksperimenterer med Medier, ikke mindst hvis disse besidder stærk psykisk Kraft for fysiske Manifestationer. Derfor paaiinder Forfatteren af det

saakaldte første Johannes-Brev sine Læsere om ikke at fæste Tillid til alle Aander: »I elskede! Tror ikke enhver Aand, men prøver Aanderne, om de ere af Gud« (1. Joh. 4,1). Og han tilføjer: »Thi mange falske Profeter ere udgaaede i Verden.« Man troede, at de falske Profeter var under Indflydelse af urene eller bedrageriske Aander, sikkert uden at vide det selv. De indser derfor, at det var en meget vigtig Sag at have en bestemt Regel, hvorefter man var i Stand til at bedømme Aanderne. Og Apostelen Paulus forsynede sin Menighed med en saadan: »Derfor kundgør jeg eder, at ingen, som taler ved Guds Aand, siger: »Jesus cr en Forbandelse«, og ingen kan sige »Jesus er Herre« uden ved den Hellige Aand« (l. Kor. 12,3).

Det forekommer Dem sikkert besynderligt, mine Tilhørere; men det er den rene Sandhed: paa de første Kristnes Sammenkomster kunde dette ske, at en Intelligens, som talte gennem en aandsfyldt Profet — dette sidste Ord taget i sin videste Betydning — udtalte en Forbandelse over selve Jesus. Den Regel, Paulus giver, er i sig selv ingenlunde fuldt ud betryggende; men den er et uigendriveligt Vidnesbyrd om, hvilken Opfattelse man havde af disse Ting.

Aposteltidens og de første Kristnes Profeter eller Pneumatikere er samme Slags Mennesker, som vi nu kalder Medier eller psykiske Personer. Derom hersker der ingen Tvivl blandt dem, der har undersøgt begge Dele: baade de Fænomener, som det N. T. beretter om, og de psykiske Fænomener, som Spiritismen frembyder i vore Dage.

Alle de aandelige Gaver, som Paulus omtaler, er nu velkendte i Forbindelse med de moderne Medier. Mediumiteten har mange Slags Former, ligesom Naadegaverne i Pauli Dage. Og hvad var disse af Gud benaadede In-

divider efter den apostoliske Opfattelse andet end et Mellemled mellem os og den usynlige Verden? Men ganske det samme ligger jo i Ordet Medium. Maaske tror nogle af mine ærede Tilhørere, at man bør se ned paa Mediumiteten som noget ubetydeligt eller endog foragteligt. Jeg er af en ganske anden Mening. De kommer sikkert Sandheden nærmere, som tror, at den vidner om en høj Udvikling paa enkelte Omraader, og at hele Menneskeheden i Fremtiden vil komme i Besiddelse af saadanne Evner, hvad allérede enkelte af det G. T.s Profeter drømte om. Jeg tror, det er Sir Arthur Conan Doyle, som har kaldt den en hellig Evne, og han synes at være enig med Apostelen heri; thi Paulus kaldte disse vidunderlige Evner »Naadegaver« (xapiönara). Han ansaa det for en særlig Naade af Gud at være udrustet med dem. Og vi kan jo nok forstaa ham; thi det var sikkert først og fremmest, fordi baade han og de andre Apostle var i Besiddelse af disse Evner, at de kom i Forbindelse med den elskede Mester, efter at han havde lidt den forsmædelige og smertefulde Død paa Korsets Træ.

Maaske er der nogle iblandt Dem, som aldrig har været til Stede, hvor der gøres Forsøg med et Medium i Trance. Formodentlig vilde De synes, at det var noget forunderligt noget, dersom De kom til et spiritistisk Møde og hørte et Medium tale i Trance; men endnu mere forbavsede vilde De sikkert have været, dersom De var kommen til et Møde i den korinthiske Menigheds utvivlsomt tarvelige Mødesal og havde hørt Pneumatikerne tale i Ekstase (det vil sige: i Henrykkelse) og beskrive de Visioner og Aabenbarelser, de modtog. Men mest af alt vilde De have forundret Dem over at se og høre Apostelen Paulus tale med Tunger, hvad han ifølge N. T. har været en Mester i. Hvis man tør tro den hellige Skrift,

saa skal han have besiddet de aandelige Gaver i en meget høj Grad. Men skønt De vel nok havde forundret Dem, saa vilde De maaske dog ogsaa være bleven betaget af et og andet af det, han fremkom med, naar han var i den Tilstand. Det trettende Kapitel i det første Ko-rintherbrev, Lovsangen om Kærligheden, lader os ane, med hvilken Kraft og Aandsfylde han talte, naar han var under den højere Verdens hellige Indflydelse. Paulus siger os, at han ofte har været i Trance. Det samme fortælles der om Apostelen Peter. I den danske Bibeloversættelse møder De ikke det Ord; men hvis De læser i en engelsk Bibel, vil De ofte træffe det. Fra selve Bibelen er Ordet Trance (= Henrykkelse) kommet ind i den moderne Sprogbrug.

Men nu forstaar De, hvorfor man skulde bedømme Aanderne eller prøve dem. Maaske var det en Slags Clairvoyance, som Paulus ansaa for den bedste Hjælp i saa Henseende.

Sammenlign nu dette med, hvad der sker paa de spiritistiske Seancer i vore Dage. Hvad jeg har erfaret, kan jeg udtrykke i disse Ord: Naar den mediske Evne er saa vidt udviklet, at der kan være Tale om nogen egentlig Forbindelse, beder Intelligenserne, som manifesterer sig gennem Mediet og tager Kontrol over dette, om, at man vil synge Salmer, og at der bedes en Bøn, samt at Kredsen maa være saa harmonisk som mulig, og at alle dens Medlemmer viser den største Sympati over for hverandre. Hvis der hersker harmoniske Forhold, vil det hjælpe de gode Aander i deres Arbejde for at istandbringe Forbindelsen, men udelukke de lavere Aander, som er ivrige efter at træde til, rive Kraften til sig og gøre Fortræd. Jeg tror derfor, at man skal være meget forsigtig, især i Begyndelsen, naar man vil befatte53

sig med psykiske Forsøg eller spiritistiske Seancer. Jeg er overbevist om, at Mediet kan tage Skade, hvis der ikke udvises den største Forsigtighed og Omhu. Afholdelsen af Seancer er en alvorlig Sag, og vi burde gaa til saadanne Møder med den samme hellige Følelse, som vi undertiden fyldes af, naar vi gaar i Kirke. Uden Kendskab til Sagen skulde ingen vove at begynde paa slige Ting; navnlig bør alle uligevægtige Naturer holde sig borte derfra. Det er ikke af Vejen at minde om, at Besættelse er en Virkelighed, og Mediet og maaske ogsaa flere af Seancens Deltagere kan komme ind under besættende Indflydelse af låve Aander, hvis man bærer sig ufornuftigt ad. Jeg véd ganske vist, at mange moderne Theologer, ikke mindst ved de tyske Universiteter, benægter eller bortforklarer mange af de ny-testamentlige Mirakler, deriblandt ogsaa Kristi Helbredelse af de besatte. De tror, at Kristus har taget fejl; han har i saa Henseende været et Barn af sin Tid. Men jeg er overbevist om, at den psykiske Forskning vil give Kristus Ret og modbevise den overfladiske Rationalisme, som i Grunden er en Frugt af de sidste Tiders materialistiske Psykologi. Spiritismen har fra sin Begyndelse paastaaet, at N. T.s Opfattelse af Problemet var rigtig, og to af de mest fremragende amerikanske psykiske Forskere, Dr. James H. Hyslop og Dr. Walter F. Prince, har allerede udført et mægtigt Arbejde i Retning af at bevise Besættelsens Virkelighed ogsaa i vore Dage. Jeg tænker her især paa det store Værk om den unge Pige Doris Fischer (The Doris Fisher Cajfe). Men de rationalistiske Theologer synes ikke at have nogen Ide om saadannne Værker; de bliver ved med at se ned paa N. T.s Beretninger om Mirakler som en Levning af Overtro og forsøger at bilde os ind, at vi kan se op til Kristus som vor store54

Mester og hele Menneskehedens Frelser, selv oin han har taget fejl i saa vigtige Spørgsmaal og ment, at han uddrev onde Aander, naar han kun ved ubevidst Suggestion opstrammede svage Menneskers slappe Vilje og overanstrengte Nerver. Tænk dog, hvilken Overfladiskhed i hele Tankegangen at mene, at man kan sige saadan noget og dog beholde den samme Tro paa Kristus. Nej, Sandheden er den, at meget i den moderne Theolo-gis Opfattelse af det overnaturlige eller rettere supra-normale undergraver Troen paa den Kristus, som N. T. altid har fremstillet for os.

Derfor mener jeg da ogsaa, at den kristne Kirke skulde være de psykiske Forskere taknemmelig for det, som de allerede har udført for at rehabilitere Bibelen. Mange af disse har nu erklæret, skønt de før har været fuldkomne Agnostikere, at de ser intet til Hinder for at tro, at alle N. T.s Mirakler i Virkeligheden har fundet Sted *) Skønt jeg efter 17 Aars Undersøgelse af disse Ting ikke er i mindste Tvivl om, at de første Kristne troede paa en Forbindelse med den usynlige Verden, saa tror jeg dog, at deres Forestillinger om disse Ting har været temmelig uklare, hvad der ogsaa er ganske naturligt. Vort Kendskab til Universets Love er betydelig større end deres.

Hvilke uhyre Fremskridt har ikke Videnskaben gjort i de sidste Menneskealdre. Og dog er vi endnu temmelig uvidende paa dette Omraade. Ja, denne Art

*) Som Eksempel tillader jeg mig at anføre denne Udtalelse af den bekendte engelske Forsker J. Arthur Hill (Psycliical Investigations, London 1917, Side 247): »All the miracles of the New Testament are credible to anyone who has done much psychical investigation, for he comcs across more or less similar things; things at any rate, sufficiently simiiar to warrant the belief tliat where the modern phenomena fall short of the ancient, the reason is that in the case of tliese latter a liigher and more powerful Personality was concer-ned.«55

Undersøgelse viser sig at være uhyre vanskelig; jeg tænker især paa Undersøgelsen af de saakaldte fysiske Fænomener. Vi beundrer, hvor højt saadanne Videnskabsmænd som Sir William Crookes og Dr. Crawford i England, Dr. Friherre von Schrenk-Notzing i Tyskland, Mme Bisson og Dr. Geley i Frankrig er naaet, og dog indrømmer de selv, at de endnu kender meget lidt til de Love, der ligger til Grund for Fænomenerne. Men om Fænomenerne er de ikke i mindste Tvivl. Til Middagen, som afsluttede den psykiske Kongres i København, udtalte Dr. Schrenk-Notzing, at om faa Aar vilde det blive anset for uvidenskabeligt at benægte Fænomenerne.

Men alene dette Resultat, at de samme Fænomener, som omtales i det nye Testamente, er fastslaaet ved videnskabelig Undersøgelse i vore Dage, skulde jo gøre Kirkens Mænd interesserede. Hvis alle vor Tids Fænomener kan forklares ud fra den animistiske Teori (d. v. s. ud fra skjulte Kræfter i Meneskets egen Sjæl), saa man det samme gælde Bibelens Fænomener, og saa har vi ingen Grund til at tro paa dem som stammende fra en højere Verdens Indgriben. Hvor skæbnesvangert vilde et saadant Resultat af de psykiske Undersøgelser ikke blive for Kirken? Men hvis det viser sig, at nogle af Fænomenerne kun kan forklares ud fra den spiritistiske Hypotese, saa vil den psykiske Forskning og Spiritismen rehabilitere Bibelen paa en uventet Maade. Hvis vi faar Beviser for en aandelig Verdens Eksistens og for, at vi kan komme i Forbindelse med de afdøde, saa er der ikke den mindste Grund til at tvivle om, at enkelte Individer saavel paa det gamle Testamentes Tid som i Apostlenes Dage har været i Forbindelse med den aandelige Verden. Og nu maa De ikke glemme, at det er ikke blot de »enfoldige Spiritister«, som tror paa, at en Kommunikation56

kan finde Sted mellem os og vore kære afdøde. Mange udmærkede Videnskabsmænd er af samme Mening. Tag f. Eks. en Sir Oliver Lodge; De kender hans Standpunkt fra hans Bog »Raymond«, som allerede er oversat til Dansk; han er ubetinget en af Verdens mest kendte Videnskabsmænd. Eller tænk paa den bekendte Naturforsker Alfred Russel Wallace eller Sir William Barrett, som var Professor i eksperimental Fysik ved Universitetet i Dublin i mere end 30 Aar. I et Brev til den psykiske Kongres erklærede han, at han efter mere end 50 Aars Undersøgelse var fuldt ud overbevist om, at vi gennem Fænomenerne kom i Forbindelse med en usynlig Verden, og at vi havde opnaaet Forbindelse med dem, som er gaaede forud for os over til det hinsidige. Den meget kritiske, men udmærkede amerikanske psykiske Forsker, Dr. James H. Hyslop, som døde i Fjor, har i en af sine sidste Bøger udtrykt sig paa følgende Maade: »Jeg anser Eksistensen af discarnerede Aander for videnskabelig bevist, og jeg tager ikke længer noget Hensyn til Skeptikerne, som om de havde nogen Ret til at tale med om disse Ting. Enhver, der ikke accepterer Eksistensen af discarnerede Aander og Beviset derfor, er enten uvidende eller en moralsk Kujon.«

Det er til at undres over, at ikke flere af Kirkens Mænd i de skandinaviske Lande har faaet deres Øjne opladte for de mærkelige Ting, som foregaar paa dette Omraade i vore Dage. Helt anderledes er det i England. Der hører nogle af Præsterne til Bevægelsens Pionerer. I London blev jeg forevist en Liste med Navnene paa over 50 Præster, som alle er interesserede i den psykiske Forskning eller overbeviste Spiritister. Lad mig kun nævne nogle faa Navne. Den nu afdøde Pastor Arthur Cham-bers skrev mange Bøger om Spiritismens Forhold til Kri-57

stendommen, og en af dem udkom i 120 Oplag. Thomas Colley, Sognepræst i Stockton, arbejdede i mere end 30 Aar for Spiritismens Udbredelse; han havde opnaaet de vidunderligste Fænomener med en anden Præst som Medium. Pastor Charles L. Tweedale har skrevet en af de bedste Bøger, som eksisterer om den psykiske Forskning, og en mere overbevist Spiritist end ham gives der næppe. Han udtaler sig meget bestemt om disse Ting fra sin Prædikestol, og Følgen er, at nu er hans Kirke meget bedre besøgt end nogen Sinde før. Endnu bedre

kendt er dog den engelske Præst G. Vale Owen i Oxford; derved at Lord Northcliffe paatog sig at offentligøre lians automatiske Skrift i et af sine mest udbredte Blade (nemlig »Weekly Dispatch«), er han bleven Verdens mest omtalte Præst i vore Dage. Jeg kender Pastor Vale Owen personlig og anser det for en Lykke at maatte regne ham blandt mine Venner. Jeg besøgte ham i Sommeren 1919, og igen i Sommer var jeg ovre i hans Præstegaard. Han er et dejligt Menneske,, en sand Guds Tjener. Han har fortalt mig, at det tog ham 10 Aar at blive overbevist om de spiritistiske Fænomener og dernæst 15 Aar at overbevises om, at det var tilladt at tage imod Budskab fra det hinsidige. Men efter disse 25 Aar begyndte han selv at skrive automatisk; han satte sig i sin Præstekjole efter Aftensang hen i Sakristiet, og der nedskrev han de Budskaber, han modtog, og som senere blev offentliggjorte i »Weekly Dispatch« — Budskaber, som mange anser for den mest fuldkomne Beskrivelse af det hinsidige, vi endnu har modtaget. De udkommer nu i Bogform i 4 Bind.

Da de første Numre af »Weekly Dispatch« udkom med hans Offentliggørelse af den automatiske Skrift, tordnede en af hans Nabopræster mod den fra sin Prædikestol og fordømte den i meget stærke Ord. Et halvt Aar senere58

kom samme Præst hjem til Præstegaarden i Orford for at tale med Vale Owen; nu bad han sin Kollega om Forladelse og indrømmede, at han havde haft megen Glæde og Opbyggelse af at læse den automatiske Skrift, som han i Begyndelsen havde fordømt uden at kende den. Og nu har samme Præst bedt Pastor Owen at komme og prædike i hans Kirke til Efteraaret. En af de Præster i England, som kraftigt har forsvaret Spiritismen, er Doctor i Theologi Percy Dcarmer, som under Krigen arbejdede meget for Kristelig Forening for unge Mænd. For nogle Aar tilbage skrev Doctor Dearmer en fortrinlig og meget skarp Artikel i det kirkelige Tidsskrift »The Guardian«, hvori han blandt andet udtalte følgende: »En Mængde Mænd og Kvinder over det hele Land er i dette Aar bleven ligesaa overbeviste om den Kendsgerning, at deres afdøde taler med dem, som om at de selv eksisterer. Disse Mennesker er blevne lykkelige midt i deres Sorg. De frygter ikke mere Døden, men ser hen til den med en glad Forventning. De lader ikke længere de jordiske Ting pine sig, ej heller Tvivlen om det usynlige. Gud er for dem bleven den store Virkelighed, og de er nu sandere Kristne, end de nogen Sinde før har været.«

Maa jeg ogsaa minde Dem om, at et af den engelske Kirkes største Lys i vore Dage, Ærkedegn Basil Wilberforce († 1916), som ikke blot var Præst ved det berømte Westminster Abbedi, men ogsaa Kapellan for Underhuset og Oxford-Universitetets særlig udkaarne Prædikant, var aldeles overbevist om, at vi kan komme i Forbindelse med de afdøde, og omtalte denne sin Overbevisning -i det mindste indirekte — i sine Prædikener.

Under mit Ophold i London i Sommer besøgte jeg den bekendte Præst F. Fielding-Ould. Han har længe givet sig af med den psykiske Forskning og er fuldstændig59

overbevist om, at den spiritistiske Forklaring af Fænomenerne er den rigtige. Han har skrevet flere Bøger om Sagen, blandt andet en, som bærer den karakteristiske Titel: »Er Spiritismen fra Djævelen?« Han skjuler ikke sin Overbevisning. Tværtimod paastaar han, at det er cn Synd at tie, naar man har faaet Kundskaber om saa vigtige Ting; thi efter hans Mening har Spiritismen allerede udrettet umaadelig meget godt og været af stor Be-tydnig for en Mængde Mennesker. »Det er en ny Aabenbaring for dem og giver dem en fast Overbevisning og aabner for dem en ny hidtil uopdaget Verden af cn uanet Skønhed«, siger lian. I en lille Pjece, han udgav i Foraaret, siger han et Sted, at den menige Mand vil faa en smukkere og mere inspirerende Forestilling om Gud og Kristus ved at læse Julias »Efter Døden« end ved at gennempløje de 50 Bind af St. Thomas Aquinas. Maa jeg gøre Dem opmærksom paa, at det blev mig fortalt i London, at denne Præst, som taler saa uforfærdet om disse Ting, er en intim Ven af selve Biskoppen af London. Men hvorfor tør han udtale sin Mening saa uforbeholdent? Simpelt lien fordi han i mange Aar har undersøgt disse Ting og har føjet Kundskab til sin Tro. Det er den nye Viden, som giver én Mod til at gaa i Brechen for, hvad vi er overbevist om er Sandhed og tilmed af uhyre Betydning for Kirken og hele Menneskeheden. Den samme Præst skrev i Sommer en Artikel om Jeanne d'Arc i et af de engelske Tidsskrifter, og han mindede om, at den samme Kirkeafdeling, som lod den unge Pige brænde, gjorde hende til cn Helgen 500 Aar senere. Tillige erklærede lian, at lige saa sikkert, som det var, at Jeanne d'Arc havde været i Forbindelse med den højere Verden, lige saa sikkert var det, at vi i vore Dage talte med vore afdøde, og han sluttede Artiklen med de Ord, at vi maatte60

haabe, det »ikke vilde tage Kirken 500 Aar at faa datte ind i sit smukke, men noget stupide Hoved.«

Jeg lægger ingen Skjul paa, at jeg er af samme Mening som disse engelske Præster. Derfor var det mig og--saa en stor Glæde at være sammen med en af dem under Kongressen i København, nemlig med Pastor Drayton Thomas, hvis Foredrag var et af de mest overbevisende, vi hørte. Han har opnaaet nogle af de mærkeligste »book-tests« og »newspaper-tests« fra sin egen Fader, en forhenværende Præst, gennem det berømte Medium Fru Leonard.

Og nu vil De nok kunne forstaa, at vi mener, der kan være Tale om fortsat Aabenbaring ad den samme Vej, ad hvilken Profeter og Apostle modtog Aabenbaringen i gamle Dage. Vi maa indrømme, at der gennem den højere Spiritisme er kommet meget nyt frem i vore Dage, Ting, som hjælper os til at forstaa meget i Kristendommen bedre, end vi gjorde før, og som tillige retter adskilligt, der er blevet misforstaaet. Hvor har dog ikke Spiritismen og den psyldske Forskning lært os at forstaa Tankens Magt. Telepatiens Lov har vidtrækkende Følger for det religiøse Liv. Tankerne er visselig ikke toldfri. Din Karakter opbygges og formes^ først og fremmest ved dine Tanker. Ved dine Tanker har du ogsaa stadig Indflydelse paa andre Mennesker, uden at du tænker derover. Ved din Tankes Magt naar du ogsaa med din Indflydelse ind i en usynlig Verden. Ved Tankens traadløse Telegraf kan du sende din Bøn ud i Universet, og du kan være vis paa, at den opfanges paa cn af dets uendelig mange Stationer eller paa den store Centralstation. Spiritismen og den psykiske Forskning hjælper os til at forstaa, at Kristus talte om en haandgribelig Virkelighed, naar han indskærpede Bønnens Betydning. Paa Grund af den nye61

Kendskab, vi har faaet til Telepatien, forstaar vi ogsaa, at Inspirationen er en Virkelighed, og at den er en Lov i Universet og derfor lige saa virkelig i vore Dage som i den apostoliske Tidsalder. Der er derfor for os ikke nogen Vanskelighed forbunden med at tro paa, at mangt og meget i Biblen er inspireret; men deraf følger ogsaa, at ifølge den samme Lov kan vi godt tænke os, at der vil fremkomme inspirerede Bøger i vore Dage. Vi har nu faaet et meget fyldigere Begreb om Inspirationen. Men Inspirationen giver os ingen Garanti for, at Bibelen er fejlfri. Det inspirerede farves altid i mindre eller højere Grad af Profetens eller den inspirerede Persons egen Bevidsthed. Derfor er det da ogsaa indlysende, at der maa være Evolution i selve Aabenbaringen, ligesom i alt andet. Sir Arthur Conan Doyle har udtalt det forløsende Ord og fundet Udtryk for mange Menneskers bundne Tanker, da han gav en af sine Bøger Titelen »Den nye Aabenbaring«. Denne nye Aabenbaring har da ogsaa rettet vore Forestillinger om Opstandelsen og Livet efter Døden. Hvor stødende var ikke Tanken om Legemets Opstandelse paa den yderste Dag, og hvor fornuftstridig den Tanke, at Døden skulde med et afgøre vor evige Skæbne! Hvor mange Mennesker har ikke den frygtelige Lære om de evige Helvedstraffe stødt bort fra Kirken! Og hvor trøstesløs var ikke Tanken om Hvilen i Graven eller det uvirkelige Liv indtil den yderste Dag! Skulde ikke Kirken være Spiritisterne og de psykiske Forskere taknemmelig for alt det nye, de har bragt frem paa dette Omraade? Faktisk er de nye Tanker allerede begyndt at gennemsyre alle Kirkeafdelinger, ogsaa de Præsters Forkyndelse, som endnu forfølger Spiritismen og er imod al psykisk Forskning.

Hvis Kirken vii'kelig kender sin Besøgelsestid, saa62

skal den nu baade være taknemmelig og glad. Dr. Hyslop sagde engang, at i vore Dage har den virkelig faaet »en gylden Lejlighed« (golden opportunity) — en Hjælp til at slaa den falske Materialisme af Marken og faa de samme Fænomener genopvakte, som Kristendommen oprindelig var bygget paa, samt Beviser for den usynlige Verdens Eksistens og for Livets Fortsættelse efter Legemets Død. — Og en Ting maa vi huske paa: denne Vej at bevise Livets Fortsættelse paa synes jo unægtelig at være den Vej, Kristus selv betraadte. Hvis noget er sikkert, saa er det dette: at han gjorde sig stor Umage for at overbevise sine Disciple om, at han levede, endskønt hans Legeme var blevet korsfæstet. Gang paa Gang viste han sig for dem, og selv Thomas maatte til sidst lade sin Tvivl fare. Kristus vilde ikke sende dem ud i Verden med en vaklende Tro eller et usikkert Haab. Nej, han gav dem Kendsgerninger, urokkelige Beviser, som de kunde tage og føie paa. Naar det var saa magtpaaliggende for ham at tale med dem og give dem en saadan urokkelig Overbevisning, mon det saa ikke skulde være vore afdøde tilladt at tale med os, hvis de formaar det?

Enkelte Mennesker er i Tvivl om, hvor vidt det i det hele taget er tilladeligt at holde Seancer for at komme i Forbindelse med en højere Verden. De henviser gerne til I. Samuels Bog, 28. Kapitel, hvor der fortælles om

Kong Saul, da han kom til den psykiske Kvinde i Endor, og de peger gerne paa, at dette ikke kan være et Eksempel til Efterfølgelse. Jeg synes, at det laa nærmere at minde om en anden Seance, som unægtelig er af en højere Karakter, og den staar omtalt i tre af Evangelierne i det nye Testamente. Den kaldes almindeligt Forklarelsen paa Bjerget. Kristus selv tog de tre meget psykisk begavede Disciple med sig op paa Bjerget. Da de63

alle tre var faldet i Trance eller en trance-lignende Søvn, viste der sig to afdøde, som De husker: Moses og Elias, og Kristus talte selv med dem. Lukas-Evangeliet fortæller os om, at Samtaleemnet var hans forestaaende Død i Jerusalem.

Tror De virkelig, at det var noget syndigt, Jesus gjorde ved den Lejlighed? Saa megen Fornuft skulde vi da alle besidde, at vi kan indse, at han var den store Banebryder paa dette Omraade. Under sit Jordliv talte han med Elias og Moses. Efter sin Død manifesterede han sig for sine Disciple i en Grad, som ingen anden har gjort det. Dette kan ikke skjules, saa længe vi har det nye Testamente. Den kristne Kirkes Præster og Biskopper skulde først og fremmest huske herpaa, naar de udtaler sig om den psykiske Forskning i vore Dage.

Der er store Forandringer og Omvæltninger oppe i Tiden, ogsaa paa det religiøse Omraade, og uundgaaeligt vil Kirken faa mange Vanskeligheder at kæmpe med. Noget af det gamle maa falde, samtidig med at det nye bryder frem. Mange Mennesker har store Vanskeligheder med at forstaa de Forandringer, der uundgaaeligt følger med Fremskridtet, med den aandelige Evolution. Og dog bestaar Forandringen hovedsagelig i en Fornyelse af det gamle; det forældede forynges. Den aandelige Omvæltning, som foregaar i vore Dage, er ikke en Revolution, men meget snarere en Reformation eller Evolution. Men at mange føler det som en Revolution, er ikke saa underligt, hvis vi virkelig har gjort det store Fremskridt, at vi har opdaget en usynlig Verden, og at vi kan komme i Forbindelse med de afdøde, som lever paa Tilværelsens højere Planer. En saadan Opdagelse maa jo føre en stor Forandring med sig. Enhver ny Opdagelse foraarsager altid nogle Omvæltninger; noget af det gamle maa falde,64

fordi det viser sig at være forældet. Dette skræmmer dem, som er bange for det nye. Men hvis man ser nærmere paa Tingene, saa vil det ses, at Forandringen i Grunden er det gamles Forbedring, men ingenlunde dets Tilintetgørelse. Alle Vegne finder vi Vækstens og Evolutionens Lov. Det nye er er Fuldkommengørelse af det gamle.

Da jeg var en lille Dreng hjemme i Island, saa jeg ofte min Moder og Pigerne i de mørke Vinteraftener gaa omkring med et Tællelys, og ved en Tranlampes svage Skær maatte jeg lære mine første Lektier. Da jeg blev lidt ældre, købte min Fader en Petroleumslampe. Jeg husker endnu den Dag, da den blev tændt første Gang. Jeg kunde ikke faa mine Øjne fra det nye Lys, saa henrykt var jeg over det. Da jeg som ung Student kom til Danmark, lærte jeg Gaslyset at kende og senere det elektriske Lys. Nu synes jeg, at det elektriske Lys er langt at foretrække for alle de andre, og jeg haaber, det vil udrydde de andre. Men hvis den Forandring finder Sted, saa er den da ikke en Tilintetgørelse af Lyset, som skinnede fra Tællepraasen, men en Forbedring af det, en herlig Fuldkommengørelse af det. Lyset kan ikke vise sig uden ved Hjælp af et Apparat. Men vi forkaster ikke Lyset, selv om vi lægger Kærten, Tran- og Petroleumslamper og Gaskronerne paa Hylden og optager de elektriske Lysapparater i Stedet. Akkurat paa samme Maade gaar det med vore religiøse Forestillinger, Troens Former; de maa forandres i samme Grad, som Troen vokser, udvikles og fuldkommengøres. Derfor er jeg da ogsaa fuldstændig enig med Sir Arthur Conan Doyle, idet han erklærer: »Vi ejer Bevisernes tvingende Kraft. Men vi forlanger ikke nogen heftig Løsrivelse fra nedarvet Tro; vi tilbyder en bekræftet Viden, der udgør en65

Forøgelse af og ikke et Fradrag fra de aandelige Værdier, som Individet i Forvejen maatte eje.«

Jeg indrømmer, at vi lever i en Overgangstid, og en saadan har altid sine Vanskeligheder. Men paa den anden Side har ingen Slægt oplevet saa store Ting som vi. Derved sigter jeg ikke til den store Krig. Nej, jeg tænker paa den psykiske Forsknings herligste Resultater: at nogle af os har faaet uigendrivelige Beviser for, at vi har været i Forbindelse med vore kære afdøde, og at disse allerede er begyndt at give os fyldige Oplysninger om det Liv, vi alle snart skal gaa ind til. Dermed er al Rædsel for Døden forsvundet. Frygten for Døden stammer hovedsagelig

fra de uklare og urigtige Forestillinger, vi har gjort os om Fortsættelsen. For nogle Aar tilbage sagde den nuværende Biskop af London, at vi havde udmalet for os selv et saa falsk Billede af Livet efter Døden, saa at Folk var hørt op med at længes efter det.

Men lige saa forvisset som jeg er om, at den psykiske Forskning vil skaffe hele Menneskeheden Beviser for Livets Fortsættelse hinsides Graven, lige saa overbevist er jeg om, at dette vil have en mægtig Indflydelse paa Menneskenes religiøse Liv. Hvilken umaadelig Trøst har Spiritismen og den psykiske Forskning ikke allerede bragt de sørgende? Men hvor dybt den nye Videns Indgriben i Menneskenes Liv vil blive, kan ingen af os forudsige. Sikkert og vist er det, at den vil blive farlig for Kirken, hvis Kirkens Mænd fortsætter for længe i deres Uvidenhed og Laden haant om disse Ting. Og der er en Fare for, at netop Kirkens alt for store Konservatisme og Uvilje mod alt nyt vil hjælpe til at gøre Spiritismen til en religiøs Sekt, hvad den netop ikke skulde blive. Det er den skæve Vej, jeg synes den er kommet ind

paa her i Danmark. Spiritismen er, ret forstaaet, ikke en Religion, men en Videnskab; men denne Videnskab er af overordentlig stor Betydning for Religionen. Maatte Præsterne i Skandinavien faa Øjnene op for det nye og værdifulde i denne store Bevægelse. Det er min Overbevisning, at hvis Præsterne lod det gode og sande i Spiritismen gennemsyre deres Forkyndelse, vilde der ikke dannes særskilte spiritistiske Menigheder; men Landets egne Kirker vilde fyldes.

Men hvis vi virkelig har faaet uigendrivelige Beviser for, at Døden ikke gør Ende paa vort Liv, hvad er da saa vigtigt for os som selve Sandheden? Dersom en ny og mere fuldkommen Sandhedens Aabenbarelse foregaar i vore Dage, dersom en ny Videns klare Lys falder paa os fra Guds »aabne Himmel«, skal vi saa lade os binde af Læresætninger og Trosbekendelser, nedarvede fra foregaaende Slægter, eller af Resolutioner, som blev vedtagne paa Kirkemøder under de heftigste Stridigheder? Nej, den nye Viden skal gøre det til en hellig Pligt for os at vidne paa en forstandig Maade om det, som for os er bleven den store Sandhed, skønt andre, som endnu ikke har haft Lejlighed til at se og høre det samme som vi, modsiger os. Og vi kan jo nok taale en Smule Haan og Latterliggørelse. Det var den Kærlighed til Sandheden, Jesus forlangte af sine Disciple. Selv fremhævede han dette i et af sit Jordlivs alvorligste Øjeblikke, at hans kongelige Værdighed bestod i at vidne om Sandheden. Vi har ingen skønnere Opgave end at prøve at følge i hans Fodspor i saa Henseende.

Vi kan trygt stole paa, at det er rigtigt, hvad en tysk Theolog har sagt, at det er den sande Fromhed at søge Gud og at ville finde ham, saaledes som han er, men ikke som Kirkens Dogmer forlanger, at han skal være. Al67

ny Erkendelse og enhver ny Opdagelse er en Aabenbarede om ham. Jo bedre vi lærer Universets Love at kende, baade i den synlige og usynlige Verden, desto mere véd vi om Gud; thi alt det skabte bærer Vidne om ham. Gud holder ikke med det ene eller det andet Parti; han er hverken paa de orthodokses eller de liberales Sidej^ derfor tjener alle de Forskere ham, som uden Menneskefrygt er rede til at give Sandheden alene Æren. Kirken maa lære at søge Sandheden først af alt, hvis Lysestagen ikke skal tages fra den. Derfor er der Grund til ogsaa i vore Dage at minde den om Pauli mægtige Ord: »Udslukker ikke Aanden, ringeagter ikke Profetier, prøver alt, beholder det gode!«

*6OM DØDENAlt det, som ligger i Fremtiden, regner vi til det usikre — undtagen dette ene: at engang skal vi alle dø. »Den Gæld skal vi alle betale«, sagde den tungerappe og vittige Skarphjedinn Njalsson for omtrent 900 Aar siden.

Men eftersom Døden er det sikreste af alt og noget, vi alle engang skal prøve, og som ikke en eneste af os kan slippe for, saa synes det jo at være en tilstrækkelig Grund til, at vi prøver paa at gøre os klart og komme til en Forstaaelse af, hvad Døden egentlig er.

Man taler ofte om Liv og Død som de store Modsætninger. Men det er vistnok en Misforstaaelse. Vi vil sikkert komme Sandheden nærmere ved at se paa Døden som et Led i Livets store Kæde eller et Trin i Evolutionens mægtige Livsstige. Ingen af os kan have nogen sand Forstaaelse af Livet, førend han har gjort sig klart, hvad

Døden er. Baade troende Mennesker og vantro maa til— staa, at vor Opfattelse af dette vort jordiske Liv maa blive en ganske anden, hvis der gives et fortsat Liv paa Tilværelsens højere Planer, end den vilde blive, dersom der forelaa sikre Beviser for, at vor Aand eller Bevidsthed udslukkes for bestandig ved Legemets Død.

Disse Grunde skulde bevæge ethvert Slægtled til at prøve paa at tilvejebringe al den Kundskab om Døden, som det er tænkeligt, at Menneskene kan opnaa. Og den Slægt, som nu lever, har cn særlig Grund til at under-72

søge Problemet; thi den store Krig har ligesom »bragt det paa et Fad« hen foran os, for at bruge Skriftens Ord. Paa Grund af det frygtelige Menneskeslagteri blandt alle de krigsførende Magter har Sorg og Fortvivlelse lagt sig over Tusinder af Hjem, og det er ikke uden Grund, at en stor Del af Menneskeheden i de sidste Aar er bleven kaldt »en Verden i Taarer«. Men for Resten behøves der ikke en Krig til, for at overbevise os om dette. Døden holder aldrig Hvil; den er hele Tiden paa Færde. Men vor Sløvhed er saa stor, at vor Opmærksomhed kun vækkes, naar noget usædvanligt sker. Flere Hundrede Tusinde Mennesker dør hver Uge paa denne Jord, skønt der ikke er nogen Krig. Intet Fænomen er derfor mere almindeligt end Døden.

Er det ikke underligt, at Menneskeheden har været saa fuldkommen uden Forstaaelse af — eller i hvert Fald uden nogen sikker Viden om — dette Naturens mest almindelige Fænomen? Ganske vist lærer Religionen os — baade Kristendommen og mange andre Religioner — at Sjælen forlader Legemet i Dødsøjeblikket og overgaar til en højere Verden. Men alle Religioner lærer det nu kun som en Trossag; de giver os ingen Beviser derfor. Skønt den kristne Kirke fastholder, at Kristi Opstandelse er en historisk Begivenhed, et virkeligt Faktum, saa tør den dog ikke paastaa, at den har nogen Kundskab eller Viden om Livets Fortsættelse og Sjælens Tilværelse efter Døden; men den forlanger af os, at vi skal tro det. Netop paa Grund af Kirkens Dogme om Kristi absolute Særstilling har hans Opstandelse tabt noget af den Betydning, den skulde have haft for alle Slægtled. Man tror, at Jesus er opstaaet paa den tredje Dag efter Legemets Død, og de fleste Mennesker mener, at det Legeme, han viste sig i, har været hans jordiske Legeme,73

genopvakt og udtaget af Graven, og netop derfor har den kristne Kirke ikke haft Mod til at fremholde, at alle opstaar paa den samme eller lignende Maade som han, eftersom Kirken selv lærer, at vore Legemer vil raadne i Graven og blive til Støv, hvilket hans Legeme ikke gjorde. Paa den anden Side har man paastaaet, at Jesu Opstandelse paa den tredje Dag var en Garanti for alle Menneskers Opstandelse paa den yderste Dag. Men fra Logikkens Standpunkt turde det jo være en temmelig hasarderet Konklusion.

Nu spørger vi uvilkaarligt: Hvor er Sjælen fra det Øjeblik, da den forsvinder ved Legemets Død, indtil den kommer til Syne igen i det opstandne Legeme paa den yderste Dag? Derom er de fleste Forestillinger meget uklare. Nogle taler om en Søvn i Graven, andre om en Mellemtilstand; men begge Dele er Levninger af gamle jødiske Forestillinger og utvivlsomt noget helt andet end det, Kristus lærte. Sin egen Opfattelse af, hvad der foregaar i selve Dødsstunden, synes han at have fremstillet tydeligt for os i Lignelsen om den rige Mand og Lazarus. Derom vidner ogsaa hans Ord paa Korset til den døende Røver: »I Dag skal du være med mig i Paradiset.«

Følgen af disse uklare Forestillinger og Kirkens manglende Viden paa dette Omraade er den, at den store Mængde bestandig tænker paa Graven, naar de mindes deres kære afdøde. Paa Gravstedet sættes der en Indskrift om, at herunder hviler den og den, ganske som om den afdøde sov der under Gravmonumentet, og i Ligtaler og Salmer hører man mange Vendinger, som næppe kan forstaas anderledes. Deraf kommer den store Omhu for Graven, og derfor spenderer man alle de store Summer for at rejse Monumenter paa Kirkegaarden. Der gives sikkert Mennesker, som tror, at deres afdøde Slægt-74

ninge paa den yderste Dag vil opstaa af den Grav, de nu pynter paa, og hvori det afsjælede Legeme blev nedlagt. Men dette svækker andre Menneskers Tro paa det evige Liv; thi de nages af den forfærdeligste Tvivl, naar man forlanger, de skal tro, at alle de Atomer, som engang udgjorde deres jordiske Legeme og siden opløstes og gik over i andre stoflige Forbindelser, igen skal forenes til et Opstandelseslegeme paa den yderste Dag. Hvis Udødelighedshaabet skal være betinget af en Tro paa en Genoprejsning af det jordiske Legemö paa den yderste Dag, saa staar det paa meget svage Fødder. Det gaar mange, som det gik Præstens Frue i Henrik Ibsens »Brand«. De

husker sikkert Samtalen mellem Ægtefællerne hin Juleaften, efter at de havde mistet deres lille Dreng. Naar Agnes drømmer om ham, synes hun, han kommer fra Graven, iført den samme Skjorte, han havde paa, da Liget blev lagt i Kisten, og derfor tror hun da ogsaa, at han bestandig maa fryse. De husker jo nok Henrik Ibsens herlige Vers, hvor Hustruen taler saaledes til sin Mand:

»Brand, i Nat, mens du var borte, kom han i mit Kammer ind: sundhedssmykket var hans Kind; tyndklædt i sin lille Skjorte stavred han med Barnetrin frem til Sengen, hvor jeg hvilte, rakte mod mig sine Arme, kaldte paa sin Mo'r og smilte, men som om han bad om Varme! Ja, jeg saa det! O, jeg gøs —!

Brand: Agnes I75

Agnesj^j^

(Jo, du, — Barnet frøs! 0, dft maa han jo derude paa de kolde Spaaners Pude!

Brand:

Liget ligger under Sneen; Barnet er til Himlen baaret.

Agnes (viger fra ham):

0, hvi river du i Saaret, grusomt, midt i Rædsels-Veen! Det, som haardt du Liget kalder, Barnet er for mig endnu. Sjæl og Legem sammen falder; end ej mægter jeg, som du, mellem disse to at dele; begge er for mig det hele; Alf, som under Sneen sover, er min Alf hist ovenover!«

Det er for en stor Del Kirkens Skyld, at det gaar saaledes for mangen en sørgende Moder, der har mistet sit Barn: hun synes, at det sover i den kolde Grav — at Liget er selve Barnet. Ganske vist har Kirken sagt, ligesom Forfatteren lader Brand sige: at det kun er Liget, som sover i Graven; Barnet selv er allerede bleven bragt til Himlen. Men eftersom Kirken samtidig paa det bestemteste har fastholdt den Opfattelse, at Barnets Legeme skal oprejses af Graven paa den yderste Dag, saa har den bedrøvede Moder ganske naturlig fæstet sin Tanke ved Barnets haandgribelige Legeme; det bliver endnu mere forstaaeligt, naar vi betænker, hvor uklare Kirkens Forestillinger har været om Sjælens Tilstand fra Dødsøjeblikket til den yderste Dag.

En Mængde Præster støtter denne Agnes's Tro ved deres Ligtaler. Jeg har selv mange Gange hørt Præster udtale ved Graven, at her skal den afdøde hvile indtil76

den yderste Dag, og beskrive, hvor rolig og uforstyrret Søvnen vil blive. Først paa den yderste Dag vil der blive Tale om en Genforening med ham. Andre Præster derimod er ærlige nok til at bekende, at Kirken i Virkeligheden intet véd om de afdødes Tilstand fra det Øieblik, da Bevidstheden forsvinder ved Legemets Død.

Muligvis vil nogle af mine Tilhørere tænke i deres stille Sind. »Nu giver du os en Beskrivelse af de kirkelige Tilstande, som ikke passer med Virkeligheden. Saa forældede Begreber holder Præsterne ikke længere paa.« Men jeg forsikrer Dem, at jeg overdriver ikke. Adskillige Præster prædiker endnu saadan, og de mener sikkert, at det er den rene orthodokse, lutherske Lære. I en Ligtale, som en bekendt Præst i Island holdt i Aaret 1907, kaldes Døden »Rædslernes Konge«, som tvinger høje og låve til at adlyde hans Bud og betræde den frygtindgydende Vej ind i Gravens Mørke.

I mange Aar har jeg gjort mig Umage for at studere alle de Bøger, jeg har kunnet faa fat i, hvori de kirkelige Tilstande i de første Aarhundreder beskrives. Mere end én Gang har jeg rejst til England for at faa fat i saadanne Bøger. Blandt andet er det blevet mig ganske klart under disse Studier, at de første kristne saa helt anderledes paa Døden. Deres Forestillinger i saa Henseende var vidt forskellige saa vel fra Datidens jødiske som hedenske Idéer.

De mente, at i Virkeligheden var den afdøde ikke gaaet tabt for dem — Samfundet med den hedengangne var ikke afbrudt. Og fordi de troede, at hans Individualitet og Bevidsthed var uforandret, og at den, de havde elsket, tilhørte dem lige saa fuldt efter Døden, som før han døde, saa ansaa de Døden for at være en Ophøjelse, en Ære og en Herlighed. Vi kan læse hos Kirkefædrene,77

at det var en Skik at festligholde Dødsdagen som den afdødes Fødselsdag — for paa den Dag var han indgaaet til

det nye, evige Liv. En kristelig Begravelse dengang valen ligefrem Modsætning til den Sorg og mørke Stemning, som i vore Dage omgiver alle Begravelser. De første Kristne bar Palme- og Oliegrene i Ligfølget; men Cypresgrene var forbudte, for Cypressen var Sorgens Tegn. Omkring Liget sang man Salmer og Lovsange, som gav Udtryk for Glæde og triumferende Jubel, baade i Hjemmet og paa Vejen til Graven (Jvfr. Lymati Coleman: Christian Antiquities). Ligeledes forkastede man alle de jødiske Sørge-Ceremonier, som f. Eks. at iføre sig en Sæk, strø Aske over sit Hoved og sønderrive sine Klæder; og de første Kristne dadlede i stærke Ord den romerske Skik: at gaa i Sort. De omtalte deres afdøde i deres Bønner til Gud og bad for dem; især kom de dem i Hu paa denne smukke Maade, naar de nød Alterens Sakramente.

Men hvorledes er det nu med os i denne Henseende? Er ikke Sorgens Tegn og Symboler de mest fremtrædende ved vore Begravelser? Og har ikke den hedenskromerske Skik at bære sorte Sørgeklæder hersket over hele Kristenheden i lange Tider?

Den Forestilling, man har gjort sig om Døden rundt om i Kristenheden, er da ogsaa i fuld Overensstemmelse hermed: Døden fremstilles som »Manden med Leen« — en Benrad med et Dødningehoved i den ene Haand og en frygtelig stor Le i den anden. Er det da til at undres over, at Frygten er den mest almindelige Følelse over for Døden? De fleste tænker med Rædsel paa deres egen Død og er meget utilbøjelige til at tale om Døden — ja, prøver i det hele taget at holde alle Tanker derom saa langt borte som muligt. Men er dette ikke ufornuftigt, eftersom ingen af os kan undgaa den?78

Vi maa gøre os klart, at Døden er en Lov i Universet, men ikke en Straf for Synden. Vi maa bort fra den gamle jødiske Forestilling. Ganske vist kan en tidlig Død være en Straf for Synden, naar Mennesker lever ufornuftigt, er uforsigtige eller fører et lastefuldt og syndigt Levned. Men Døden hersker ikke blot blandt Menneskene. Dyr og Planter dør ogsaa, og Døden kan da ikke være Syndens Straf i Dyre- og Planteriget; Dyr og Planter har ikke et saa udviklet Bevidsthedsliv — hvis Planterne overhovedet har noget Bevidsthedsliv — at der kan være Tale om moralsk Tilregnelighed. Og den Tanke, at Døden er indkommet i Dyre- og Planteriget paa Grund af det første Menneskes Synd, er for barnagtig til, at vi skal tro saadan noget i vore Dage.

Vi maa lære at forstaa, at Døden er en Lov i Tilværelsen, og at alle Naturens Love er et Udtryk for Guds Vilje. Døden er derfor til i Naturen ifølge den almægtige Skabers hellige Vilje; den er en Ordning fuld af Visdom for at udføre hans Planer med det skabte. Var det ikke netop dette, som Kristus hentydede til: »Hvis ikke Hvedekornet falder i Jorden og dør, bliver det ene; men dersom det dør, bærer det megen Frugt.« Frøet maa opløses, for at selve Planten med den smukke Blomst kan vokse frem. Dersom Larven ikke dør, kan Sommerfuglen ikke frigøre sig.

Men hvis Døden er en Lov, er det saa ikke meget naturligt, at vi søger at opnaa nogen Kendskab til denne Lov? Og den store Smerte, som Døden foraarsager Menneskene, fremtvinger det Spørgsmaal: Er der ingen Mulighed for, at vi kan undersøge dette almindelige Fænomen, som vi kalder Døden?

Jeg synes, der kan være Tale om, at vi kan gaa tre forskellige Veje, anvende tre forskellige Metoder, soin79

alle maa høre ind under den psykiske Forskning. Her tænker jeg ikke paa de Iagttagelser, som Lægerne har gjort, og som er saa glimrende fremstillet i den bekendte danske Professor O. Blochs udmærkede Bog om Døden. Lægerne observerer jo væsentlig kun Tilstanden hos den døende. Professor Bloch fortæller os, at selve Døden er smertefri, og at den døende er uden Bevidsthed. Men han taler ikke noget om, hvor Bevidstheden bliver af, naar den forsvinder for vor Iagttagelsesevne. Kun lader han os ane, at lian selv tror paa Fortsættelsen.

Den første Metode, jeg synes vi kan anvende, er denne: Vi kan undersøge alle de Tilstande, som ligner den døendes, især Søvnen, som man har kaldt Dødens

5 ' j

Broder, Somnambulismen, Hypnosen og Trancen, samt den Tilstand, man kalder Skindød; for det forekommer virkelig, at Mennesker ligger lien som døde i flere Timer, eller endog Døgn, men saa igen vaagner til Livet. Somme Tider kan de da tydelig huske, hvad de har set eller oplevet, medens Legemet laa, som om det var dødt.

De psykiske Forskere er i vore Dage meget ivrige efter at samle Beretninger om saadanne Oplevelser. Alle Undersøgelser paa dette Omraade peger hen imod, at i en saadan Tilstand forlader det egentlige Jeg det jordiske Legeme. Under Trancen kan Medierne ofte beskrive deres Tilstand og fortæller da om, hvorledes det aandelige Legeme staar uden for det jordiske, men er knyttet til det ved et ejendommeligt Baand eller en Streng. Især ved Forsøg med to af de Medier, jeg har arbejdet med, har jeg faaet nøje Besked herom. Dette synes at tyde paa, at det egentlige Jeg's Liv paa ingen Maade er udelukkende afhængigt af Legemet, men har en selvstændig Eksistens, og at Døden derfor kun er en fuldkommen Adskillelse fra Legemet, og at Baandet brister ved Døden.80

Jeg er overbevist om, at Sjælen under Søvnen kan forlade Legemet for en kort Stund. Jeg kender det a i Erfaring. Jeg har uigendriveligt Bevis for, at en Mand, medens hans jordiske Legeme laa i en søvnlignende Tilstand, er kommen ind i mit Kontor og bagefter nøjagtig Jiar beskrevet, i hvilken Situation han saa mig i det givne Øjeblik. Saadanne Forsøg har jeg gjort flere Gange. Jeg havde i Begyndelsen meget svært ved at tro dette; men efterhaanden maatte al min Tvivl vige for Kendsgerningerne. Desuden har jeg haft lignende Erfaringer med mig selv. Jeg vil fortælle Dem et Eksempel, hvor jeg har sikre Vidner for hele Begivenheden.

Det var i Julen 1917. Jeg var inviteret til Middag hos Lægen paa Sindssygehosptialet, som ligger lidt uden for Reykjavik. Førend jeg gik, sagde jeg til mine Børn, at hvis jeg ikke var kommen hjem Kl. Il1/* om Aftenen, skulde de ikke vente mig; saa vilde jeg overnatte hos Lægen. For Resten skulde de være til Middag hos deres Bedstefader, Provst Gunnarsson, som bor i samme Hus som jeg, en Etage ovenover. Da jeg skulde hjem om Aftenen, regnede det stærkt, saa jeg bestemte mig til at overnatte hos Lægen. Jeg sad længe oppe og talte med Doctoren og hans Frue. Først henimod Kl. 2 lagde jeg mig til at sove. Men jeg kunde ikke rigtig falde i Søvn, og Klokken gik til 3, før jeg faldt i en Slags Halvblund. Med et syntes jeg, at jeg stod hjemme i mit Kontor, og blev meget overrasket ved at se min 11-aarige Søn Kornelius sidde med et Ludobræt, jeg havde foræret ham i Julegave, foran sig. Jeg stod lige bag ved hans Ryg og saa ned over hans Hoved og Skulder og tænkte ved mig selv: Hvad for noget, sidder du, min Dreng, her oppe om Natten og spiller Ludo! Jeg lagde tydelig Mærke til 3 af de fire Felter: den blaa, røde og grønne, — og jeg syn-81

tes, at jeg saa lige ud. Da kom jeg pludselig til at tænke paa, at jeg ikke var der i mit jordiske Legeme, og jeg sagde til mig selv: Du ligger jo og sover paa Sofaen i Sindssygelægens Dagligstue. I samme Nu følte jeg det, som om jeg hastigt gled tilbage til Legemet og vaagnede med et Ryk. Jeg kunde ikke glemme, hvad jeg havde set, men laa og tænkte paa, at det kunde jo umulig være rigtigt; thi enten maatte mine Børn være gaaet i Seng eller endnu oppe hos Bedstefaderen, da det var koldt, og der ikke var fyret op i vor egen Lejlighed. Da Lægen kom ind til mig om Morgenen, fortalte jeg ham den ejendommelige Oplevelse og bad ham være Vidne, men fremhævede Usandsynligheden af, at det kunde passe. Saa snart jeg kom hjem, gik jeg ind i mit Kontor, hvor hele Familien var samlet. Efter at jeg havde hilst paa dem, sagde jeg straks henvendt til Kornelius: Hør, min Dreng, jeg kom hjem i Nat og saa dig sidde her ved Bordet og spille Ludo! Maalløse af Forbavselse stirrede de alle paa mig; navnlig Drengene saa yderst overraskede ud. Min ældste Søn Sigurdur udbrød: »Hvor mange var Klokken?« Jeg svarede: »Mellem 2 og 3«. »Det var dog forbavsende!« svarede han og indrømmede, at det var rigtigt. Saa gik jeg hen til det runde Bord og udpegede nøjagtig Stedet, hvor Kornelius havde siddet. Det passede; men den ældste Søn Sigurdur spurgte: »Saa du da ikke mig, Fader?« »Nej, det gjorde jeg ikke«. Dernæst fortalte han mig, at han havde siddet til Siden i Sofaen og spillet paa den hvide Kvadrat, som jeg ikke saa. Sagen var den, at da Børnene kom fra Bedstefaderen Kl. 2 om Natten, sagde den ældste Dreng til den yngre Broder: »Det er første Gang, at Fader er borte en Nat. Lad os benytte Lejligheden til at sidde lidt i Kontoret og spille Ludo!« Der sad de saa imellem 2 og 4. Men

de var jo højst forbløffede over, at deres Nattesæde blev opdaget paa denne Maade.

Nu forlanger jeg naturligvis ikke, at De skal stole paa min Erfaring alene. Men jeg henviser Dem til Bøger, hvor

De kan finde Beskrivelser af lignende Erfaringer — f. Eks. »Mysteria« af den bekendte svenske Baronesse Lucie Lagerbielke.

Den anden Metode, vi kan følge for at vinde Kundskab om Døden, er at benytte Clairvoyancen, og her vil jeg lægge særlig Vægt paa denne Fremgangsmaade. Clairvoyancen forekommer dels under normale Bevidsthedstilstande hos særligt udrustede Individer, der har denne Evne som medfødt Naturgave, — og dels under Hypnose og Trance, og endelig hos Mennesker, som gennem langvarige Øvelser har udviklet denne Evne, saa at de ved Viljens Hjælp kan hæve sig op til den clairvoyante Tilstand, naar de ønsker det. Paa denne Evnes Udvikling lægger Teosoferne i vore Dage megen Vægt.

Jeg vil nu fortælle Dem, hvad de clairvoyante, som har iagttaget døende, beretter. Men først maa jeg gøre et Sidespring for at fortælle, hvorledes man i nogle Tilfælde har konstateret Paalideligheden af Clairvoyancen. En amerikansk Læge ved Navn John D. Quackenbos skrev en bemærkelsesværdig Afhandling i Septembernumret af Tidsskriftet »The North American Review« 1912, hvori han beskriver en 12-aarig Drengs clairvoyante Evne. Drengen hed Léon Brett og var Søn af en forhenværende Professor i Bakteriologi ved en Lægeskole i Boston. Naar denne Dreng blev hypnotiseret af sin Fader, kunde han se ind i og gennem det menneskelige Legeme. Denne Art Clairvoyance har man kaldt X-Straale-Syn. Han kunde paa denne Maade se de indre Organer lige saa klart, som vi ser Tingene gennem en Rude. I Snese af Tilfælde kunde denne Dreng konstatere indven-83

dige Svulster og i Tilfælde af Skudsaar finde Projektilet o. s. v. Men Drengen maatte altid staa hos Patienten. 1 den samme Artikel fortæller Dr. Quackenbos om et endnu mærkeligere Tilfælde af Clairvoyance. l)en paagældende kalder han: den belgiske Dame. Hun er i Stand til under Hypnose at præstere de samme Iagttagelser, selv om hun er i lang Afstand fra Patienten. Dette konstateredes mange Gange under absolut betryggende Kontrolforanstaltninger. Hendes Diagnose gik undertiden stik imod alle de medvirkendes Antagelser og ogsaa imod den Diagnose, som Lægerne forud havde stillet, men viste sig hver Gang senere at være rigtig. Hun paastaar, at hendes Aand gaar ud af Legemet og staar lios Patienten under Undersøgelsen.

Jeg gør atter opmærksom paa, at disse Forsøg er foretaget med videnskabelig Nøjagtighed.

Ved samtidig Fotografering kan man ogsaa konstatere Clairvoyancens Ægthed. Jeg skal kun nævne to Eksempler. Den 15. December 1915 sad den engelske Præst Charles L. Tweedale og spiste Lunch sammen med sin Søn og sin Hustru. Pludselig udbrød Fruen, som er clairvoyant, at hun saa en Mand staa ved Fortepianoet. Præsten sprang ud af Stuen og hentede et Fotografiapparat, som han stillede op i Vinduet og rettede henimod Stedet, hvor Manden efter Fruens Sigende endnu stod, skønt han ikke mere var saa tydelig som før. Han tog derfor et Fotografi i en Fart og fremkaldte straks Pladen, som viste et Billede, der nøjagtig svarede til Fruens Beskrivelse. Derpaa nedskrev Præsten med det samme en Beretning om Begivenheden, gik dernæst med sin Hustru og Søn til en Dommer, for hvem de alle tre med Ed bekræftede Beretningen. Billedet blev senere offentliggjort.

»684

Det andet Eksempel tager jeg fra Mr. Steads lille Bog: Hvoraf jeg véd, at de døde lever. Han kom en Dag op til det baade clairvoyante og clairaudiente Fotomedium Mr. Boursnell. Denne saa en gammel Boer i Følge med Mr. Stead. Efter Opfordring fra Mr. Stead fik Fotografen sit Apparat frem; men tillige bad Mr. Stead det clairaudiente Medium om at forsøge at spørge den gamle Boer om hans Navn. Dette lykkedes, og Mr. Boursnell sagde, at Aanden gav Navnet Piet Botha. Mr. Stead vidste, at der fandtes en Filip, en Louis og en Chris Botha; men en Piet Botha havde han aldrig hørt omtale. Men Fotografen gentog: »Han paastaar, at det er hans Navn.« Da Pladen blev fremkaldt, saa man bag ved Mr. Stead en høj, kraftigt bygget Skikkelse, som saa ud som en Boer eller en russisk Bonde. Da General Botha efter Krigens Afslutning kom til London, sendte Mr. Stead ham Fotografiet gennem en Mr. Fisher, som havde været Førsteminister i Oranjefristaten. Den næste Dag kom en anden af de Delegerede fra Sydafrika op til Mr. Steads Kontor, en Mr. Wessels, og spurgte, hvor han havde faaet det Fotografi, som han havde givet til Fisher. Samtidig erklærede han, at denne Mand aldrig havde været i England — »og denne Mand kendte ikke Dem, Mr. Stead«. — Mr. Stead fortalte nu Mr. Wessels, hvorledes han

havde opnaaet Fotografiet. Men denne vilde selvfølgelig ikke tro paa et »Under«. Mr. Stead spurgte ham imidlertid om, hvorfor han interesserede sig for det Fotografi.

»Eftersom denne Mand var en nær Slægning af mig. Jeg har hans Billede hængende hjemme paa min Væg«, svarede Mr. Wessels.

»Virkelig? Er han død?« spurgte Mr. Stead.

»Han var den første Boer-Officer, som faldt under Belejringen af Kimberley.«85

»Hvad hed han?«

»Petrus Johannes Botha«., svarede Mr. Wessels, »men vi kaldte ham altid for Kortheds Skyld Piet Botha.«. Et Aftryk af dette nu berømte Billede har Miss Estelle Stead selv foræret mig i Sommeren 1919. Det har været offentliggjort. Det synes jo unægtelig at være et godt Bevis for Clairvoyancens Ægthed i dette Tilfælde; og den bekræftes ved Clairaudiencen; thi dengang vidste ingen i hele England, at der havde eksisteret en Piet Botha.

Jeg kan endvidere minde om, at det lykkedes den tyske Forsker Reichenbach flere Gange at opnaa paa en fotografisk Plade et Billede af den Udstraaling fra enkelte Individers Fingerspidser, som flere claivoyante havde set og beskrevet.

Heraf slutter vi nu, at vi maa kunne fæste Lid til, hvad de Mennesker fortæller os, som har naaet den højeste Grad af Clairvoyance, naar vi tillige har fuld Sikkerhed for, at de er ærlige og sandru i hele deres Færd.

Til saadanne Mennesker maa vi absolut regne den amerikanske Seer Andrew Jackson Davis (f. 1826), som er en af det 19. Aarhundredes mærkeligste Skikkelser. Hans vidunderlige clairvoyante Evne blev først opdaget ved, at han blev hypnotiseret 16 Aar gammel. En Mængde Forsøg blev foretaget med ham, og de vakte stor Opsigt. En Tid blev han brugt til at stille Diagnose i vanskelige Sygdomstilfælde, ligesom den belgiske Dame, jeg allerede har omtalt. Som De sikkert véd, blev han senere Læge og en af den moderne Spiritismes Banebrydere og skrev en Mængde Bøger. Han kunde selv hensætte sig i den clairvoyante Tilstand, naar han vilde. Dog var det en Betingelse, at han maatte være ved godt Helbred,8fi

hvorfor han da ogsaa daglig foretog gymnastiske Øvelser og undlod at spise Kød. Naar han var kommen i denne Tilstand, var det, som om han var i Besiddelse • af en ny Sans, hvorved han kunde se paa Tilværelsen fra en ny Synsvinkel. Han kaldes ofte den moderne Spiritismes Profet. Jeg ser ingen Grund til at sætte ham lavere end det gamle Testamentes Profeter, som ogsaa blev hensatte i en lignende Tilstand og var clairvoyante. Hvorfor skal vi værdsætte ham mindre, fordi han var Amerikaner og levede i det 19. Aarhundrede, medens de førstnævnte var Jøder og levede nogle Aarhundreder før Kristus. Han skrev omtrent 30 Bind, og meget i hans Bøger er af cn langt større Værdi end adskillige af de saakaldte gammeltestamentlige Profetier. Skønt der findes mange smukke og tankevægtige Ting i det gamle Testamentes profetiske Bøger, saa er der ogsaa meget, som man ikke vilde sætte synderlig Pris paa, dersom det var skrevet af en fattig og ukendt Amerikaner i det 19. Aarhundrede. Men enkelte Mennesker har saadan en Ærefrygt for alt, hvad der er gammelt og nedarvet. Jeg synes tværtimod, at det er cn Fordel, naar vi kender noget til Manden og véd, at der blev foretaget Forsøg med hans Evne under betryggende Omstændigheder. Om mange af de gammel-testamentlige Profeter véd vi intet; vi har kun deres eget Udsagn, men ingen anden Garanti for, at Beretningerne fortæller os om Kendsgerninger.

Hvad fortæller nu denne clairvoyante Profet os om Døden? Først vil jeg anføre hans egne Ord om dette hans Klarsyn (fra hans Bog: »Døden og Livet efter Døden«):

»Ok nu vil jeg fortælle Dem, hvad Jeg har set. Min Beskrivelse af dette Fænomen er ikke Indbildning eller Hjernespind. Jeg véd ikke, om det er nødvendigt, at jeg fremhæver, at Jeg i de sidste femten Aar har haft en Evne til at se gennem det menneskelige Legeme. Det er vel ogsaa unødvendigt at fremhæve, at i de sidste 12 Aar har Jeg87

høstet stor Belæring ved at gore Brug af denne Evne. Jeg har staaet ved mange Dødslejer. Men en Beskrivelse af det, som jeg den ene Gang saa, kan passe paa alle de andre.«

Davis var engang til Stede ved en ældre Kvindes Dødsseng og har beskrevet Dødens Forløb, saaledes som det viste sig for hans aandelige Syn:

»Jeg saa«, siger han, »at den legemlige Organisme ikke længer kunde udføre det aandelige Princips forskelligartede Krav. Men Kroppens Organer syntes ligesom at ville modsætte sig den livgivende Sjæls Bortfjernelse. Muskelsystemet kæmpede for at bibeholde Evnen til at kunne røre sig; Nervesystemet anstrengte sig for at bevare Følelsen, og Hjernen anstrengte sig for at fastholde Intelligensen eller Bevidstheden; Kroppen og Sjælen lignede to Venner, som følte, at de nu for stedse maatte skilles. Disse indre Stridigheder viste sig for de ydre Sanser som en kvalfuld Lidelse; men jeg er taknemmelig og lykkelig over at have erfaret, hvorledes disse Tilsyneladelser ikke var Tegn paa Smerte eller Ulykke, men kun fremkom ved, at Aanden stod i Begreb med for stedse at aflægge den jordiske Klædning.

Nu indhylledes Hovedet i en smuk, mildt lysende Atmosfære, og samtidig saa jeg den store og den lille Hjerne udvide sine inderste Dele. Jeg saa dem afbryde de for dem særegne galvaniske Funktioner, og senere mærkede jeg, at de ligesom mættede sig med den Livs-elektricitet og Livsmagnetisme, som tilhører underordnede Organer. Hjernen viste sig pludselig ti Gange mere positiv magnetisk, end den nogen Sinde havde været i den sunde Tilstand. Dette Fænomen gaar sædvanligvis forud for den fysiske Opløsning.

Nu var Dødsprocessen begyndt; Hjernen trak lidt efter lidt de livgivende Fluider fra Kroppens øvige Dele tit sig, og i samme Grad, som Organismens Ekstremiteter blev mørke og kolde, forekom Hjernen lys og glinsende.-

Jeg saa i den milde aandelige Atmosfære, som udgik fra den døendes Hoved, hvorledes de ubestemte Yderlinier af et andet Hoved dannedes, og hvorledes det lidt efter lidt udviklede sig og til sidst blev saa kompakt og stærkt glinsende, at jeg ikke længere hverken kunde se tværs igennem det eller betragte det saa ufravendt, som jeg gerne vilde. Medens dette Hoved udskiltes og organiseredes uden88

for og over det materielle Hoved, saa jeg, hvorledes den lysende Atmosfære, som strømmede ud gennem Hovedet, var i livlig Bevægelse; men eftersom det nye Hoved blev tydeligere og fuldkomnere, forsvandt lidt efter lidt den lysende Atmosfære.

Med stor Forbavselse og ubeskrivelig Ærefrygt betragtede jeg de mystiske Processer, som gik for sig foran mig. Paa samme Maade, som det aandelige Hoved udskiltes og organiseredes, saa jeg senere, hvorledes Nakken, Skuldrene, Brystet, ja, hele den menneskelige Organisme eftehaanden udviklede sig harmonisk. Jeg følte ogsaa, at det var de sjælelige Egenskaber, som udvikledes og fuldendte den nye Organisme. De fysiske Skrøbeligheder, som var knyttet til den døende Krop, var i det nye aandelige Legeme næsten fuldstændig fjernede.

Medens denne Aandekrop udvikledes fuldstændigt fornembar for min indre Iagttagelsesevne, tilkendegav den materielle Krop mange Symptomer paa Smerte for de tilstedeværende. Disse Tegn var dog fuldstændig bedrageriske; de foraarsagedes alene af Livskraftens Fjernelse fra Lemmerne til Hjernen og derefter af dens Udstrømning fra Hjernen til den nye Organisme.

Nu rejste Aandekroppen sig i oprejst Stilling over den aflagte Krops Hovede; men umiddelbart før den endelige Opløsning af det Baand, som i saa mange Aar havde forepet disse to Kroppe med hinanden, saa jeg noget meget ejendommeligt: en Lysstrøm af Livselektricitet i stærk Bevægelse mellem den udstrakte fysiske Krops Hoved og den opretstaaende aandelige Krops Fødder.

Alt dette lærte mig, at det, som i Almindelighed kaldes Død, blot er en Aandens Fødsel til nyt Liv paa et højere Tilværclsesplan. Ja, Overensstemmelsen imellem et Barns Fødsel til denne Verden og Aandens Fødsel til en højere Verden er saa fuldstændig, at ikke engang Navlestrengen mangler, som til det sidste forbinder de to Organismer. Og her iagttog jeg noget, hvorom jeg ikke før har haft nogen Anelse, nemlig at en ubetydelig Del af Livselektriciteten ved Bruddet af denne Navlestreng strømmede tilbage i den døende Krop og straks udbredte sig gennem hele Organismen, øjensynligt i den Hensigt at forhindre dens øjeblikkelige Forraadnelse.

Saa snart den kvindelige Aand, hvis Afsked fra den fysiske Krop jeg havde iagttaget, var helt befriet, saa jeg, hvorledes hun begyndte at indaande den omgivende jordiske Atmosfæres aandelige Bestanddele. Først syntes

hun kun med Besvær at kunne taale denne nye Livskraft; men i Løbet af nogle Sekunder ind- og udaandede hun dette Element89

med største Lethed og Fornøjelse. Og nu saa jeg, at hun var i Besiddelse af Organer, som i alle Henseender var analoge med dem, som tilhørte hendes aflagte jordiske Krop, kun forædlede og forskønnede. Denne Forandring var dog ikke saa gennemgribende, at den forandrede hendes Skikkelse eller det karakteristiske i hendes Udseende. Hun lignede sit forrige Jeg i saa høj Grad, at hendes gamle Venner, hvis de havde set hende saadan, sikkert vilde have udbrudt: »Nej, saa rask du ser ud! Hvor du har forandret dig til din Fordel!«

Jeg saa endvidere, hvorledes hun fremdeles afpassede sig til og vænnede sig til de nye Elementer i det aandelige Liv. Hun gjorde det uden Sindsbevægelse med filosofisk Ro, altfor optaget af Alvoren i den Proces, som hun havde gennemgaaet, til at hellige nogen Opmærksomhed paa sine Slægtninges Klager og Taarer.

Til hele denne Forvandling var der gaaet 21/2 Time; men nogen bestemt Tidsfrist for Dødsprocessen gives der naturligvis ikke. Uden at forandre min Stilling eller min aandelige Iagttagelse vedblev jeg at betragte den nyfødte Aands Bevægelser. Saa snart hun havde vænnet sig til de nye Elementer, som omgav hende, steg hun ved en Viljesanstrengelse ned fra sin ophøjede Plads over Liget og gik gennem den aabne Dør ud af Soveværelset, hvor hun saa længe havde ligget syg. Det var Sommer, og alle Døre stod aabne, saa jeg med Blikket kunde følge hende ud af Huset ud i det Fri. Det var cn Glæde at se, hvor let hun skred fremad; hun bogstaveligt talt gik paa den atmosfæriske Luft, aldeles som vi gaar paa Marken.

Straks efter at være traadt ud af Huset mødtes hun af to venlige Aander, og da hun og de ømt havde genkendt hinanden, begyndte de sammen at stige ret opad gennem Luften. Det var, som om de havde gaaet en Fornøjelsestur op ad en Bjergskraaning. Jeg fulgte dem med mit aandelige Syn, saa længe jeg kunde; men snart forsvandt de for mig.

Jeg vendte tilbage til min sædvanlige Tilstand, men hvilken Modsætning! I Stedet for den ungdommelige smukke Skikkelse, som jeg lige havde set forsvinde, laa nu her det livløse kolde Lig, det Puppehylster, som den jublende Sommerfugl nylig forlod.«

Jeg synes, at denne lians Beskrivelse af Dødsøjeblikket er overordentlig interessant og rig paa Trøst, hvis vi tør tro, at det, han ser, er virkeligt. Siden han skrev90

sin Bog, er der gaaet mange Aar. Men saa vidt mig bekendt, er saa vel Theosofer som Occultister og Spiritister — dette Ord taget i sin sandeste Betydning — nu enige om, at i det hele ok store passer hans Beskrivelse. En af de smukkeste Bøger, jeg har læst, er forfattet af en clairvoyant engelsk Dame og bærer Titelen: »Ministry of Angels«. Damen hedder Fru Joy Snell og har været synsk, siden hun var Barn, men aldrig virket som Medium. Hun var Sygeplejerske i 20 Aar og havde derfor en sjælden Lejlighed til at iagttage de døende. Hun er kommet til nøjagtigt samme Resultat, uden at kende Mr. A. J. Davis Bøger. Denne fint dannede Dame kender jeg personlig. Jeg lod mig ikke nøje med at læse hendes Bog; jeg opsøgte hende i London allerede i Aaret 1919, og jeg har haft megen Glæde og stor Opbyggelse af at gøre hendes og hendes Mands Bekendtskab. Hvis jeg skulde udpege to Mennesker, som jeg vilde anse for værdige til at kaldes Jesu Disciple i vore Dage, saa vilde jeg nævne hende og Præsten G. Vale Owen. Sandere Kristi Tilbedere har jeg ikke truffet i mit Liv; et saa ydmygt og alt omfattende kærligt Sindelag er jeg ikke før kommet i Berøring med. Deres Venskab er noget af det herligste, Livet har skænket mig.

Denne Dame har i sin lille Bog beskrevet mange Dødsscener, som hun har været Vidne til. Hun har flere Gange oplevet, at den døende selv har set en eller flere af de Venner, som fra den anden Side var kommen for at tage mod ham. Saaledes fortæller hun om, hvorledes en døende gammel Mand saa sin Dreng, lige før han frsy døde, og at han fortalte det til sin Hustru, som sad ved Sengen. Men selv havde Sygeplejersken længe set den yndige Dreng med det smukke Haar og lagt Mærke til, hvorledes han ventede paa Faderen. Og hun slutter91

sin Beskrivelse med disse Ord: »Det var i Sandhed et herligt Syn. Det gjorde Døden, som de fleste Mennesker anser for at være noget forfærdeligt og indhyllet i et uforstaaeligt Mysterium, skøn og velsignet i mine Øjne, i

Sandhed det højeste Bevis for vor himmelske Faders uendelige Godhed og uransagelige Kærlighed. Hvis det ikke havde været for den grædende Enkes Skyld, saa vilde jeg have klappet i Hænderne og sunget af Glæde«.

Endelig er der den tredje Metode, vi kan følge for at komme til Kundskab om Døden. Denne Fremgangsmaade er i Virkeligheden den mest ligefremme, hvis man har Tillid til den. Det er at tale med dem, som selv har vandret gennem Dødens Port, som har gennemlevet Dødsprocessen og gjort den store Erfaring. Men ganske vist vil kun saadanne, som har faaet en begrundet Overbevisning om den store Kendsgerning, at vi kan modtage Budskaber fra det hinsidige, benytte sig af denne Metode. Maaske er der kun faa af mine Tilhørere, som tør betræde den Vej. Der er endnu saa faa i Danmark, tror jeg, som har opnaaet i den Grad uigendrivelige Beviser, saa at de kan have en urokkelig Overbevisning i saa Henseende. Det kommer af, at her i Landet har man gjort Spiritismen til en Religion, i Stedet for at gaa den undersøgende, eksperimentelle Vej. Jeg for mit Vedkommende har ad den eksperimentelle Vej opnaaet en fast og urokkelig Vished. Jeg tager derfor imod Oplysning om Døden ogsaa fra den Kilde. Mange udmærkede Videnskabsmænd i andre Lande er overbeviste om, at vi allerede har modtaget fuldgyldige Beviser. Ved Hjælp af automatisk Skrift og de paalideligste Mediers Trancetale meddeler vore kjære os, hvad de selv har oplevet ved Overgangen. Jeg har læst mange af disse Beretninger og selv talt med mange gennem forskellige Medier. De bedste Beskrivelser fik jeg fra Indridasons Kontroller.92

Hvis jeg skal fremstille i Korthed, hvad de har sagt, vil jeg i Aften indskrænke mig til følgende:

De paastaar, at Døden kun er en Forflyttelse over til et højere Plan af Tilværelsen, en ganske naturlig og uundgaaelig Begivenhed paa Aandens Udviklingsvej, en Hjem-venden til en skønnere Bolig og et fuldere Liv; naar Døden foregaar paa en naturlig Maade, bør den altid betragtes som en Vinding. Den er kun en Port, vi skal igennem for at komme ind til en ny Verden, som er lysere og endnu herligere end noget paa denne Jord, og hvor Livet har naaet en højere Skønhed og Kærlighedsfylde. Derfor beder de os da ogsaa om aldrig at sørge over dem, der er indgaaede til dette højere Liv. Og hertil knytter de en meget vigtig Oplysning: de fortæller os, at for de afdøde er der ingen Adskillelse fra deres Efterladte her paa Jorden. De kan altid komme i Forbindelse med vor Aand, især naar vi sover. Kun er vi saadan stillet, at de færreste af os kan medbringe nogen Erindring om det skete til Dagsbevidstheden. Somme Tider har dog enkelte af os, naar vi vaagner om Morgenen, nogle uklare Forestillinger om et saadant Møde eller om en Samtale med en afdød. De skjuler ikke for os, at deres Tilstand er meget forskellig; thi hvorledes de befinder sig efter Døden, det afhænger af, hvorledes de har levet her paa Jorden. Alle forsikrer de os om, at Apostelen Paulus har udtalt en dyb Sandhed, da han skrev disse Ord til Galaterne: »Farer ikke vild; Gud lader sig ikke spotte; thi hvad et Menneske saar, det skal han ogsaa høste.«

Hvad jeg allerede har sagt, gælder selvfølgelig kun dem, som har levet et ærligt og uegennyttigt Liv her i denne Verden. Det nye Testamente fortæller os, at enhver gaar til sit eget Sted (Ap. Gern. 1,25). Denne Bemærk-93

ning forekommer i Forbindelse med Beskrivelsen af Judas's Endeligt. Ja, vi modtager ogsaa i vore Dage Beretningen om dem, som ikke kommer til den lyse Sal, men havner i »Mørket udenfor«, for at bruge Kristi eget Udtryk. De klager selv over deres ynkelige Tilstand, er ofte meget forbitrede og fulde af Misundelse eller Harme og synes, at Tilværelsen er uretfærdig. Deres Vrede og Forbitrelse kan være af meget lang Varighed; den kan fortsættes i Aarevis, og deres Tilstand er sikkert frygtelig. Det er Følgen af at nære onde Tanker, Misundelse og Had, at begaa Forbrydelser eller tage Livet af sig. Saadanne Menneskers Tilstand er et sandt Helvede. Men det er kun Frugten af Jordlivets Tanker, Ord og Handlinger. De ser altsaa, mine Tilhørere, at den gamle Hel-vedeslære var ikke grebet helt ud af Luften. Kun har Kirken forvrænget den og sikkert af Misforstaaelse lavet Dogmet om de evige Helved straffe.

Ved Hjælp af den nye Erkendelse forstaar vi nu, at Guds Kærlighed naar ogsaa til disse ulykkelige, og at der i den højere Verden stadig tænkes paa at bringe al den Hjælp til dem, som de kan modtage. Naar de gennem Sorg og Lidelse og en virkelig Anger omvender sig, kommer Guds Naade til dem i den Form, de mest trænger til. De mere udviklede Aander arbejder stadig paa de ulykkeliges Frelse. I Julia's »Efter Døden« hedder det et Sted: »Det er Himmeriges Salighed altid at arbejde paa at tømme Helvede.« Hvor ophøjet er ikke den Lære, især naar den sammenlignes med den gamle Kirkefader Ter-tullians Forestillinger; han bildte sig ind, at de saliges Glæde

bestod blandt andet i at se de fordømtes Kvaler og Rædsler.

Men for Resten skal jeg ikke komme ind paa at skildre Tilstanden efter Døden; det vilde føre os for langt. Det var jo kun selve Døden, vi skulde tale om.94

Kommunikanterne fra den anden Side oplyser os om, at det er meget forskelligt, hvor lang Tid Sjælens Løsrivelse fra Legemet tager. Hos gamle Mennesker foregaar den lettest; der er Adskillelsen begyndt allerede før Døden. I saa Tilfælde er selve Døden kun som en rolig Søvn, og efter den korte Blund vaagner den afdøde paa hin Side Forhænget som oftest omringet af sine Venner og Slægtninge, der altid noget i Forvejen véd, at vedkommende skal overflyttes. Det er ikke alle, som vaagner straks efter Adskillelsen. Men der bliver sørget for dem, og de bringes hen til et Sted, hvor de kan hvile ud. Mange synes derfor, at de vaagner op i et Hospital, og kan ikke forstaa, at de er kommen over til den anden Side. Nogle vaagner meget hurtigt, efter at det aandelige Legeme har løsnet sig fra det gamle Hylster. De opdager da, hvad der er foregaaet, ved at se sit eget Lig ligge i Sengen.

Mødet med de forudgangne kære fylder dem med Glæde; kun kan en saadan »nyfødt« ikke forstaa, hvorfor ikke de sørgende efterladte kan blive ham var. Han prøver paa at berøre dem; men de kan ikke mærke det; han forsøger at tale til dem; men de kan ikke høre ham. Han synes da, at de pludselig er bleven baade blinde og døve.

Hvis en staadan Belæring er opnaaelig, maa man saa ikke undre sig over den Konservatisme, som saa mange af Kirkens Mænd er besjælede af. De fastholder endnu den gamle jødiske Forestilling om Sjælens skyggeagtige Tilværelse i Dødsriget, indtil Legemet skal opstaa paa den yderste Dag, og modsætter sig al ny Erkendelse angaaende disse Ting. Og derved er de sikkert i Modstrid med Jesu egen Lære. Som det fremgaar af Lukasevangeliets 16. Kapitel, synes Jesus at have holdt paa, at der95

sker en fuldkommen Adskillelse mellem Sjæl og Legeme i Døden, og at Mennesket har sin fulde Bevidsthed straks, naar det vaagner op. Han har sikkert aldrig fortalt noget om det jordiske Legemes Opstandelse. Den nye Viden er i den fuldeste Overensstemmelse med Jesu egne Udtalelser.

Mange af Menneskehedens viseste Mænd har anet, at der foregik noget vidunderligt i Dødens Stund, og at vi derfor slet ikke skulde frygte dette store Øjeblik. Det var Jakob Boehme, der raabte til sin Søn, lige før han drog det sidste Suk: »Aabn Døren, og lad mere af denne skønne Musik komme ind!«

Den engelske Ærkedegn Basil Wilberforce siger et Sted: »Jeg synes altid, at det Værelse, hvor en døende udaander, fyldes med Engle.«

De kender sikkert alle den lille Fortælling om Søvnens Engel og Dødsengelen. De gennemvandrede Jorden en Aften som Brødre Arm i Arm og lejrede sig paa en mosbegroet Høj. Da alt blev tavst, og Natten nærmede sig, rejste Søvnens Engel sig og udstrøede med varsom Haand de usynlige smaa Søvnkorn, som Aftenvinden førte hen til Menneskenes Boliger. Og nu faldt de alle i Søvn, fra Oldingen til den diende i Vuggen, og de glemte alle deres Smerter og Sorger. Og glad ved Tanken om, at næste Morgen vilde Menneskene prise ham som deres Ven og Velgører, lagde Søvnens kærlige Engel sig hos sin alvorligere Broder. Men Dødsengelen saa paa ham med stille Vemod, og en Taare tindrede i hans store, mørke Øje: »Mig kalder Jorden sin Fjende og Glædesforstyrrer.« »O, min Broder!« svarede Søvnens Engel, »vil ikke ogsaa den gode, naar han opvaagner, taknemmelig erkende dig som sin Ven og Velgører og velsigne dig? Er vi ikke Brødre og Sendebud fra én Fader?«96

Til Slut tillader jeg mig at spørge: Kan noget fornuftigt Menneske vise Uvilje over for de Forskere i vore Dage, som søger at erhverve os og kommende Generationer flere Kundskaber om disse Ting? Er det ikke et Fremskridt at befries fra Dødsfrygten?

Men hvis dette opnaas ved de psykiske Undersøgelser, hvad jeg tror og har prøvet paa at fremstille for Dem, saa vil Manden med Leen undergaa en Forvandling. For Fremtidens Slægter vil han staa som en blid Lysets Engel, den alkærlige Faders store Sendebud.EFTERSKRIFT

Kirken og den psykiske Forskning.Da jeg lovede Formanden for Psykisk Oplysnings-Forening at holde disse

Foredrag, faldt det mig ikke ind, at de nogen Sinde vilde blive trykt. Men naar jeg nu har indvilliget i at lade dem offentliggøre, saa skyldes det de mange Opfordringer, som jeg har modtaget, saa vel i København som paa andre Steder, hvor de blev holdt, men især den store Venlighed, Hr. Grosserer P. Zacho Davidsen har vist mig, idet han har tilbudt at sørge for Udgivelsen. Ligeledes har Hr. Pastor Thorvald Kierkegaard tilbudt mig at besørge Korrekturlæsningen. For disse to Herrers store Imødekommenhed kan jeg ikke andet end føie mig taknemmelig.

Det er kun en ringe Del af det, jeg ønskede at sige, som jeg har kunnet faa ind i disse tre Foredrag. Desuden maa jeg bede Læseren erindre, at de er skrevne under en Rejse, paabegyndte i et af Londons Hoteller, afsluttede i Det nye Missionshotel i Helgolandsgade i København. De, som har prøvet noget lignende, véd, hvor man under slige Omstændigheder savner sit Kontor og sine Bøger.

Under en Diskussion, som fandt Sted efter det andet Foredrag i København, ankede Hr. Domprovst Marten-sen-Larsen over, at jeg fortolkede det nye Testamente paa min egen Maade, og han benægtede, at der noget Sted i det nye Testamente var Tale om Forbindelse med

7*100

»afdødes Sjæle«. Jeg fremhævede da, at jeg med Vilje havde undgaaet at benytte Udtrykket »afdødes Sjæle«, men derimod holdt mig til det ny-testamentlige Udtryk »Aander«, og at der i N. T. var Tale om Forbindelse med Aander, kunde ingen benægte. Jeg mindede ogsaa om, at jeg havde sagt i mit Foredrag, at de første Kristnes Forestillinger om disse Ting maaske havde været noget uklare; men at de havde kendt Fænomenerne, fremgik tydeligt af Beretningerne i det nye Testamente. Det var tænkeligt, skønt ikke videre sandsynligt, at de havde været ivrige efter at komme i Forbindelse med disse højere Intelligenser, som de kaldte Aander, endskønt det ikke stod dem rigtig klart, hvem de egentlig var. Men selv om de første Kristne ikke havde vidst, hvem »Aanderne« var, saa vidste vi nu bedre Besked, vidste, at det var afdødes Sjæle. Det er som bekendt de mange Identitetsbeviser, som har overbevist os herom.

For Resten synes jeg, at der er forskellige Ting i det nye Testamente, som tyder paa, at man netop ved Ordet Aand (paa Græsk pnevma) i denne Forbindelse forstod en »afdøds Sjæl«. Jeg vil i saa Henseende først og fremmest minde om to Steder, hvor pnevmata kun kan betyde afdødes Sjæle: Hebr. 12,23 (»og til de fuldkommede retfærdiges Aander«) og I. Pet. 3,19 (»levendegjort i Aanden, i hvilken han ogsaa gik hen og prædikede for Aanderne, som vare i Forvaring, som fordum vare genstridige, dengang Guds Langmodighed ventede i Noas Dage«). Det er jo soleklart, at der paa det første Sted er Tale om de retfærdige, afdøde Menneskers Sjæle og paa det sidste om de genstridige Menneskers Sjæle, som levede paa Jorden i Noas Dage. Hvis man ikke vil tro mig, kan man slaa op i Grimm's Lexicon Graeco-Latinum in Libros Novi Te-stamenti. Naar Gud i Hebr. 12,9 kaldes »Aandernes Fa-101

der«, indrømmer samme Leksikon, at Ordet Aander indbefatter saa vel afdøde Menneskers Sjæle som Engle. Jeg kan endvidere minde om, at Kristus mange Gange efter Opstandelsen kaldes pnevma, og unægtelig var lian en »afdøds Sjæl«, saa sandt som han havde levet som Menneske paa Jorden.

At nogen kan benægte, at der i det nye Testamente er Tale om Forbindelse med afdødes Sjæle, kan jeg ikke forstaa, naar vi har saa haandgribelige Beviser paa det modsatte i de tre første Evangelisters Beretninger om Forklarelsen paa Bjerget. Moses og Elias var dog unægtelig afdødes Sjæle, og det var Kristus selv,, som talte med dem. Jeg maa ogsaa minde om, at der fornuftigvis ikke kan være Tvivl om, at de to Mænd, som Kvinderne saa i straalende Klædebon ude ved Graven, og som talte med dem paa deres eget Sprog, var afdødes Sjæle. Prøv blot at sammenligne Lukasevangeliets Udtryk paa dette Sted med de Ord, som det samme Evangelium benytter ved Omtalen af Forklarelsen paa Bjerget. Lukas 24,4 staar der saaledes: »Og det skete, da de (o: Kvinderne ved Graven) vare tvivlraadige om dette, se, da stode to Mænd (græsk: andres) for dem i straalende Klædebon«. Sammenlign nu dette Sted med Luk. 9,30 flg.: »Og se, to Mænd (græsk: andres) talte med ham, og det var Moses og Elias, som bleve sete i Herlighed og talte om hans Udgang, som han skulde fuldbyrde i Jerusalem«. At der ved de to Mænd paa det sidste Sted skal forstaas afdødes Sjæle, kan da ikke drages i Tvivl, da Forfatteren tilføjer deres Navne. Men hvorledes kunde samme Forfatter da mene noget ganske andet, naar han taler om, at to Mænd

i straalende Klædebon viste sig for Kvinderne ude ved Graven? Selvfølgelig mente han afdødes Sjæle, skønt han ikke vidste, hvilket Navn de havde baaret i Jordlivet. Nøj-102

agtigt det samme faar man ud af et trejde Sted hos samme Forfatter — nemlig i Apostlenes Gerninger 10,30, hvor vi læser følgende Bekendelse af den synske Kornelius: »For fire Dage siden fastede jeg indtil denne Time, og ved den niende Time bad jeg i mit Hus; og se, en Mand (græsk: auer) stod for mig i et straalende Klædebon«. Tænkte Lukas ikke ogsaa her paa en afdøds Sjæl? Og dog kalder han denne samme afdøde Sjæl i det 10. Kapitel »en Guds Engel«, det vil sige: Guds Sendebud. Jeg tror, at de bibelske Forfattere ofte tænkte paa afdødes Sjæle, naar de omtaler Væsener, der aabenbarede sig fra en for os usynlig Verden; thi de bruger stundom Ordene »Aand« og »Engel« i Flæng (se f. Eks. Hebr. 1, 13-14; Dom 13, 3-11; Dan. 8,16; 9,21; 10, 16-17 o. m. fl.

I Markusevangeliet bruges ikke Ordet »aner«, men »neaniskos« i Omtalen af Kvindernes forannævnte Oplevelse ved Graven. Alligevel er den samme Tankegang ikke mindre tydelig der. Der staar hos Markus, at Kvinderne, da de kom ind i Graven, saa cn Yngling sidde paa den højre Side, iført et hvidt Kædebon. Det græske Ord, som her bruges, neaniskos, betyder en ung Mand; men her er der selvfølgelig Tale om en afdød ung Mand, som viser sig fra den anden Verden, og Markus gaar altsaa ud fra, at Kvinderne kom i Forbindelse med denne dis-carnerede Aand.

Jeg synes ogsaa, at vi kan slutte noget af forskellige andre Udtalelser i Apostlenes Gerninger. Efter hvad der fortælles os i det 25. Kapitel, havde Landshøvdingen Festus denne Opfattelse af Striden mellem Jøderne og Paulus: »Men de havde nogle Stridsspørgsmaal med ham om deres egen Gudsdyrkelse og om en Jesus, som er død, men som Paulus paastod er i Live.« Altsaa har Festus haft Indtrykket af, at Paulus mente sig at have været i103

Forbindelse med den afdøde Jesu Sjæl. Dette stemmer fuldkomment med, hvad der fortælles i det 23. Kapitel: »Men da Paulus vidste, at den ene Del bestod af Saddukæere, men den anden af Farisæere, raabte han i Raadet: »I Mænd, Brødre! jeg er en Farisæer, Søn af Farisæere; for Haab og for dødes Opstandelse er det, jeg dømmes.« Men da han udtalte dette, opkom der Splid imellem Farisæerne og Saddukæerne, og Mængden blev uenig. Thi Saddukæerne sige, at der ingen Opstandelse er, ej heller nogen Engel eller Aand; men Farisæerne hævde begge Dele. Men der opstod en stærk Raaben; og nogle af de skriftkloge af Farisæernes Parti stod op, strede heftigt og sagde: »Vi finde intet ondt hos dette Menneske; men hvad om en Aand eller en Engel har talt til ham!««

Det kan næppe betvivles, at Paulus her ved Opstandelse forstaar den Proces, at Aanden iklædt det aandelige Legeme udskiller sig i Dødsøjeblikket fra det jordiske Legeme og gaar over til den højere Verden. Og bliver det saa ikke det naturligste her netop at forstaa Aand som en afdøds Sjæl (»men hvad om en Aand eller en Engel har talt til ham!«)

Det nye Testamente bruger stadig Ordet pnevma om det incarnerede Menneskes Aand. Naar det taler om pnev-mata, som manifesterer sig fra en usynlig Verden, hvorfor skulde det saa ikke først og fremmest derved tænke paa afdøde Menneskers Aander, især naar det skelner imellem Engle og Aander? Mon det ikke er den dumme Idé om Søvnen i Graven og om det jordiske Legemes Opstandelse paa den yderste Dag, som har tilhyllet dette for os og hjulpet til at forvirre Theologerne?

Som bekendt er Dæmonerne de gode Aanders Modsætning i det nye Testamente, og fra den bekendte jødiske Historieskriver Josefos véd vi, at i det mindste nogle104

paa Jesu Tid opfattede Dæmonerne ikke som faldne Engle, men som »afdøde, onde Menneskers Sjæle«. I den Sammenhæng er det maaske ikke af Vejen at minde om, hvad den meget lærde tyske Professor Wilhelm Bousset siger paa et Sted i sin Kommentar over det første Ko-rintherbrev: »Nach der Anschauung der urchristlicher Ge-meinde entsprechen die Wirkungen des Geistes (Gottes) genau den Wirkungen der dämonischen Geister. Dämo-nisch Besessene, wie wir sie aus den Beschreibungen der Evangelien kennen, sind das Gegenstück zu den vom

Geiste Gottes Erfüllten____Die Gleichheit in der Auffas-

sung zeigt sich noch deutlicher in der ursprünglicheren Auffassung, nach welcher den Krafttaten der Dämonen

die Krafttaten — nicht des heiligen Geistes —, sondern der guten Geister gegenüberstehen. Diese ältere Anschauung bricht auch bei Paulus noch an zwei Stellen durch, wenn er (I. Kor.) 14,12 von der Gemeinde sagt, dass sie um »Geister« eifere, und 14,32 von den Geistern der Propheten (vgl. Offenb. 22,6) redet«.

Efter denne lærde Forfatters Mening har der oprindelig været Tale om gode og onde Aander, som Mennesker kunde komme under Indflydelse af. Hvis nu Josefos har Ret i, at man i Jødeland troede, at de onde Aander var slette, afdøde Menneskers Sjæle, troede man saa ikke ogsaa, at de gode Aander var gode, afdøde Menneskers Sjæle? Det er dette, som Spiritisterne mener sig at have genopdaget. Jeg synes, det er værd for Theologerne at tage dette under Overvejelse, uden Uvilje og uden forudfattede Meninger. Jeg skal fremhæve, at Professor Wilhelm Bousset synes at være aldeles ukendt med den psykiske Forskning.

En af Bladenes værste Fordrejelser maa jeg omtale. Som Læserne vil erindre, omtalte jeg i mit første Fore-105

drag to vulgære Intelligenser, som frembragte de stærkeste Fænomener, jeg har været Vidne til. For at undgaa Misforstaaelse meddelte jeg, hvad Kontrollerne havde fortalt os om dem, og hvad de selv havde sagt, da de sidste Gang manifesterede sig for at bede om Tilgivelse. Og jeg tillod mig at citere »Kaptajnen«s egne Ord: »I Virkeligheden vidste vi ikke, hvad vi gjorde. Vi var som i en Rus.« Denne i mine Øjne ganske interessante Oplysning om nogle Menneskers Tilstand efter Døden, fik Referenten for »Nationaltidende« lavet om til, at jeg havde fortalt, at »en Aften havde Aanderne været berusede.« — »Dagens Nyheder« gjorde denne latterlige Fordrejelse til Overskrift, og »Kristelig Dagblad« optrykte den dernæst som en virkelig Udtalelse af mig, selvfølgelig ledsaget af nogle passende Bemærkninger, for at udtrykke sin Indignation (!!). For enhver psykisk Forsker, som har oplevet og véd noget, er det, jeg fortalte, i og for sig ikke noget utroligt. Vi har jo saa ofte hørt, at mange har vanskeligt ved at forstaa, at de virkelig er kommet over til den anden Side. I et nylig ankommet Nummer af Light (Oktober 8, 1921) læser jeg saaledes denne Meddelelse i en Artikkel af »den psykiske Telefon«s Opfinder, Mr. F. R. Melton: »Tliere are those who have passed on to this side who still tliink tliey are only dreaming, and it takes quite a long time to wake them up to the reality of tlieir new life.«

Ja, tilgiv mig, min ukendte Læser, at jeg nu alligevel nævner dette Navn. Da jeg kom til Danmark i Slutningen af August, omtalte jeg Mr. Melton's Opfindelse til enkelte Mennesker. Men jeg lærte hurtig at tie stille dermed. Og jeg véd, at saadan noget vil man ikke lade sig binde paa Ærmet i Kongens København. Alligevel mener Mr. Melton og holder Foredrag i London Spiritualist Alli-106

ance om, at han har opfundet en Telefon, ved hvis Hjælp man, naar den sættes i Forbindelse med et Medium for direkte Stemmer, kan føre lange Samtaler med Aanderne paa den anden Side — med selve de afdødes Sjæle. Men heller ikke dette var noget ganske nyt for Folk i England og Skotland, hvorfra jeg kom; thi Mr. George Garscadden havde allerede omtrent et Aar forud opfundet lignende Apparater. Paa min Hjemrejse til Island nu i Efteraaret besøgte jeg Mr. Garscadden i Glasgow og fik Lov til at komme ind i hans Laboratorium og se alle hans Apparater, hvilket var meget interessant. Men det er vistnok bedst at vente med at omtale den Slags Ting i Danmark. Der undersøger man ikke slige Ting; thi man véd paa Forhaand, at de ikke kan være mulige.

Nogle Mennesker kan ikke forstaa, at jeg kan være Præst og Lærer for Folkekirkens vordende Præster og samtidig en ivrig psykisk Forsker. Jeg har over for en Anti-Spiritists Angreb i Island gjort rede for det Spørgsmaal i et af mine Foredrag, som er trykt i en lille Bog af mig »Kirkjan og ödanöleikasannanirnar«, og jeg tillader mig at henvise til den og min Prædikensamling. Jeg har i mere end 13 Aar været parat til at lade mig afsætte fra mit Embede, hvis den islandske Regering kom paa de Tanker. Hidindtil har den ikke rørt ved mig. Jeg selv har den ejendommelige Opfattelse, at jeg duer bedre baade som Præst og Præstelærer, fordi jeg i saa mange Aar har beskæftiget mig med den psykiske Forskning. Meget har jeg lært ved at være over 9 Aar i Bibelselskabets Tjeneste (beskæftiget med Bibeloversættelse), men endnu mere af de mange Aars Eksperimentering.

Men hvis f. Eks. »Politiken« og »Kristelig Dagblad« har ondt ved at forstaa, at jeg kan forene disse to Ting, kan de da bedre forstaa, at mange Præster i England kan107

være lige saa overbeviste Spiritister, lige saa ivrige psykiske Forskere som jeg — og dog blive ved med at være Præster i den engelske Statskirke eller i en af de andre Kirkeafdclinger? Vil de ikke ogsaa give sin Indignation Luft over for det store England. Om det vilde nytte noget, er en anden Sag(!); thi der véd man lidt mere om den psykiske Forskning og Spiritismen end i Danmark.

Selvfølgelig kan den danske Kirke rejse sig imod den spiritistiske Bevægelse og mod alle os, som mener at sc noget godt og meget smukt — ja, endog meget kristeligt — i den, men det forandrer ikke Sagen. Danske Præster og danske Biskopper kan ikke forandre Tilværelsen. Det nytter ikke Spor, at de siger Stop. Hvis Gud har indrettet Tilværelsen saaledes, at vi kan komme i Forbindelse med de afdøde, eller rettere: hvis de afdøde kan komme i Forbindelse med os — for det er dem, som gør det hele —, saa skal de nok med Tiden faa Forbindelsen i Stand, selv om Danmarks og mange Landes Præster rejser sig derimod. Det er ikke ukendt i Historien, at netop Præsterne ydede den største Modstand, naar Gud vilde føre Menneskene et Skridt fremad.

»Det har forbavset mig meget at se og høre, hvorledes en Mand som Domprovst Martensen-Larsen taler om disse Ting. Han bedømmer hele Sagen ud fra kirkelige Dogmer og siger: »Denne Vej vil jeg ikke gaa. Og det er skrækkeligt, at en Sir Oliver Lodge kan tillade, at hans Familie holder Seance paa en Juledag« o. s. v. Ja, men, kære Domprovst, det kan være meget højtideligere at gaa til en Seance end at gaa i Kirke, naar man virkelig tror, at man derigennem kommer i Forbindelse med en højere Verden. Kommer man virkelig i Forbindelse med høje, gudhengivne Intelligenser fra den anden Side, ja, saa faar man en Belæring, som mange Gange overgaar alt,108

hvad man kan høre i vore Kirker. Tal med en Fielding-Ould om disse Ting. Han er ogsaa en lærd og begavet Præst. Og han har prøvet det, men Domprovsten sikkert aldrig. Den nu afdøde islandske Biskop Thorhallur Bjarnarson udtalte engang i sit »Nye Kirkeblad«, at hvis der lød til os fra det hinsidige blot én Stemme, saa vilde den have større Virkninger end alle Præsternes Prædikener.

Eller tænk, hvad det vil sige at faa en Samtale med sin Moder — ja, selv om det skulde være paa en Juledag. Det kan gøre godt at høre hendes Stemme igen og føie hendes gamle Kærlighed — føie, at den er helt uforandret, kun forædlet. Jeg kender en, som har prøvet dette, den engelske Præst G. Vale Owen. Det var hans Moder, som fra først af bragte Forbindelsen i Stand. Og hvad har hun dog ikke nu faaet udrettet gennem sin lydige Søn? Og hvilke Hjælpere har jtm ikke bragt ham fra den store, usynlige Verden? Læs hans fire Bind: -»The Life Beyond the Veil. Eller læs Præsten C. L. Tweedalé's udmærkede Bog: Man's Snrvival After Death, eller Pastor F. Fielding-Ould's lille Skrift: Is Spiritualism of the Devil?

Saul var nidkær for Loven, sin Kirkes Vedtægter og Dogmesystem, og rasede mod de kristne indtil — indtil Stemmen fra Himlen naaede ham: »Det bliver dig haardt at stampe imod Brodden.« Fra den Stund vidste han, at her drejede det sig om en Kendsgerning. Kendsgerningerne viser os Vej til at finde ud af, hvor Sandheden er. Og det er den, det gælder om at finde — ogsaa i denne store og vanskelige Sag.

Hvad vi synes derom, gælder intet over for Universets Love. Vore menneskelige Dogmer brister som en skør Traad, naar nye Love aabenbarer sig i Verdensaltet. —109

Jeg véd, at jeg lmr tqlt med gode og kærlige Mennesker fra den anden Side, og mange af de Stunder har været de helligste i mit Liv. Ogsaa de ulykkelige, som jeg har talt med, har været mig til stor Belæring. Jeg har lært at udvide min Sympati ogsaa til dem. Ja, hvor har denne store Oplevelsç sprængt Fordommenes og den kirkelige Dogmatismes trange Lænker fra min Sjæl, og hvor har den forhøjet mine Begreber om Gud og Kristus!

Tilgiv mig, at jeg ikke kan tro andet end, at det ogsaa maa blive andre til Nytte, hvad der har beriget mit eget Liv i saa høj en Grad.

Reykjavik, 17. November 1921.

Haraldur Nielsson.H. N. Kirken og den psykiske Forskning